

SVATÝ VINCENC FERRERSKÝ

SVATÉHO VINCENCE FERRERSKÉHO KÁZÁNÍ
NA MODLITBU PÁNĚ PROTI SEDMERU
HLAVNÍCH NEŘESTÍ. — Z latiny přeložil a s pomocí přátel
vydal Antonín Ludvík Stříž, I. P. 1911 ve Staré Říši na Moravě.
S podobiznou světcovou od soudobého mistra, reprod. světlo-
tiskem, a s dvoustránkovým snímkem autografu Sv. Vincence.
Titul trojbarevný s ornamentem. Svazek form. 10 cm × 15 cm
o 160 str. Natisknuto 620 ex. na rýh. papíře subtonic po 2·60 K,
50 na rýhov. subtonic ručním po 4 K a 30 ex. na ruč. hollandě.

Překládáno bylo z vydání in Venetis apud Haeredes Melchioris Sessae MDLXX,
obsahujícího Sermones de Sanctis, k nimž mimo řeči na jiná rozmanitá themata
připojena jsou i tato *Kázání na Modlitbu Páně*.

**KÁZÁNÍ NA MODLITBU PÁNĚ
PROTI SEDMERU HLAVNÍCH NEŘESTÍ**

PŘELOŽIL A S POMOCÍ BOŽÍ A PŘÁTEL VYDAL
ANTONÍN LUDVÍK STRÍŽ VE STARÉ ŘÍŠI NA
MORAVĚ L. P. 1911. / TISKEM KNIHTISKÁRNY
K. KRYLA A F. SCOTTIHO V NOVÉM JIČÍNĚ

SVATÉHO

VINCENCE
FERRERSKÉHO

RODEM ŠPANĚLA / Z ŘÁDU
BRATŘÍ KAZATELŮ / THEO-
LOGIE DOKTORA A NAUKY
EVANGELICKÉ HLASATELE
PROSLAVENÉHO

KÁZÁNÍ
NA MODLITBU PÁNĚ
PROTI SEDMERU HLAVNÍCH
NEŘESTÍ

S

ANTONÍN LUDVÍK STRÍŽ
Z LATINY PŘELOŽIL

OTČE NAŠ...

OTČE NÁŠ, JENŽ JSI NA NEBESÍCH...

(MAT. VI.)

Věděti jest, že v Modlitbě Páně jest dvoji: modlitba a prosba. Modlitba jest: Otče náš, jenž jsi na nebesích. Jest totiž modlitba pozdvižení mysli k Bohu, podle Damascenského. Pozdvihujet se mysl k Bohu, když se praví: Otče náš, jenž jsi na nebesích. Prosba následuje dále: Posvět se jméno Tvé. I jest tam sedm proseb, řízených a uspořádaných proti sedmeru hříchů smrtelných.

Předně žádáme Boží oslavení proti hříchu pýchy: Posvět se jméno Tvé.

Za druhé žádáme nebeské spasení proti hříchu lakomství: Přijď království Tvé.

Za třetí žádáme obcování duchovní proti hříchu chlípnosti: Děj se vůle Tvá . . .

Za čtvrté žádáme zaopatření časné a tělesné proti hříchu obžerství: Chléb náš vezdejší dej nám dnes.

Za páté žádáme odpuštění promíjivé proti hříchu hněvu: A odpusť nám naše dluhy . . .

Za šesté žádáme uvarování před hříchy čili provinami, proti hříchu lenosti: A neuvoď nás v pokušení.

Za sedmé žádáme ochranu časnou proti hříchu závisti: Ale zbav nás od zlého. Amen.

Poněvadž tedy tato Modlitba Páně uspořádána jest proti sedmi hříchům smrtelným, proto chtějíce o těchto hříších smrtelných kázati, budeme postupovati podle pořádku nazačeného. Bude tedy první řeč o hříchu pýchy, jelikož první prosba jest proti hříchu pýchy, a tak i o jiných. Pozoruj pilně.

ŘEČ PRVNÍ

O HŘÍCHU PÝCHY

POSVĚT SE JMÉNO TVÉ. MATT. VI.

Předně tedy pojednáme o hříchu pýchy, ježto první prosba jest: Posvět se jméno Tvé, a jest proti hříchu pýchy. Pýcha pak zvláště záleží v pohrdání představenými, jimž dlužno se pokoriti. Takto pyšní jsou ti, kdož pohrdají Bohem, rouhajíce se, tupíce jméno Boží; proto první prosba praví: Posvět se jméno tvé, to jest skrze nás buď posvěceno a oslaveno, jako bychom řekli: Otče náš, dej nám tak žíti, aby jméno tvé skrze nás se posvěcovalo a nikoli tupilo aniž zlehčovalo, jako se děje skrze pyšné pohrdače jména tvého. O pýše tedy bude přítomná řeč, a uvidí se pořadem trojí věc:

*Předně, jak poznáme, je-li v nás vskutku.
Za druhé, jak Bohu se protiví převelice.
Za třetí, jak můžeme se z ní snadno vyléčiti.*

Předně tedy viděti dlužno, je-li v nás pýcha, a to můžeme uviděti, přihlédneme-li, co pýcha jest, a jaké jsou její projevy. Jest pak pýcha, jak praví Isidor, nezřízená žádostivost po vlastním vynikání. Má však správný rozum jednoho každého člověka nésti se k tomu, co jest mu přiměřené. Káže tudíž pýcha něco, co jest opak a co odporuje rozumu. V tom Řehoř označuje čtvero způsobů.

První jest, když myslí někdo, že dobro, jež má, sám od sebe má.

Druhý jest, když někdo věří, že dobro, jež má, dáno mu bylo shůry, ale pro jeho zásluhy.

Třetí jest, když někdo chlubí se tím, čeho nemá.

Čtvrtý jest, když někdo přeje si, aby ostatní byli přezíráni, a on obzvláště byl viděn.

Nyní však, abychom lépe poznali, je-li i na dobrých pýcha, vyložím některé projevy

všeobecné, jichž jest osm, a sice:

První jest neposlušnost.

Druhý jest marná sláva.

Třetí jest vychloubavost.

Čtvrtý jest neuctivost.

Pátý jest pohrdání.

Šestý jest marné strojení.

Sedmý jest ctižádost.

Osmý jest pokrytectví.

První projev jest neposlušnost, jež pochází z pýchy, jako když někdo jest neposlušen příkazů představených církevních, nařízení jejich mařiti a rušiti usiluje, nebo když nebojí se výroku vyobcování, říká, že „vyobcování nestahuje z kůže“, a nebojí se vejíti do kostela a poslouchati bohoslužbu, hřeše znovu smrtelně. Tento způsob pochází z pýchy. Poznam.: Jak veliká neřest jest neposlušnost, patrně z toho, že přivádí veliké zlo a zbavuje všeho dobra. Příklad na prvních rodičích, kteří po neposlušnosti uviděli se nahými a byli vyhnáni z ráje, a vystaveni kdejakému soužení. Odtud Řehoř: Budeme-li poslušni představených svých, poslouchati bude Bůh každé vůle naší. Augustin v knize „De opere monachorum“: Spíše vyslyšena bude jedna modlitba poslušného

než deset tisíc pohrdajícího. Odtud Žalmista: *Vůli těch, kteří se ho bojí, učiní, a prosbu jejich vyslyší* (CXLIV, 19). Rovněž Josue (kap. X.), že poslouchal Boha ve všem, slunce i měsíc ho poslechly, po celý den stojíce na jednom místě. Poznam. také o neposlušnosti Boha: Učiní-li pán nebo král světský nařízení ve své zemi, jsou dodržována, obávána a zachovávána. Nařídil však Bůh, aby nikdo nechodil k vykladačům a hadačům, — to se nezachovává. Rovněž, aby nikdo nebral jména Božího nadarmo (Exod. XX). Poznam., co jest bráti jméno Boží nadarmo: Když nebere se pro něco užitečného nebo potřebného, ale při koupi, prodeji a pod. To vše pochází z neposlušnosti. Rovněž nařídil, aby se den Páně zachovával. Promluv, jak se ti zdá . . . atd. A že nařízení Božího se nebojíme a je nezachováváme, proto trpíme zla atd., že nařízení lidských posloucháme a Božích nikoliv. Ale praví Apoštol Petr: *Více sluší poslouchati Boha než lidí* (Skut. V, 29). Hle, tot první projev pýchy.

Druhý projev jest marná sláva, a sice činí-li někdo dobro, aby na sebe ukázal, aby ho jiní chválili a viděli. Proti této sám Kristus praví: *Střežte se, abyste spravedlnosti*

své nečinili před lidmi, abyste od nich viděni byli (Mat. VI). Jsou totiž mnozí, kdož činí mnoho dobrých skutků, a přece jejich úmysl není dobrý, poněvadž nečiní tak ke cti Boží a slávě, ale aby byli viděni a tím marně se honosili. Proto praví Kristus: Střeďte se, abyste spravedlnosti své atd. Spravedlností nazývá jakýkoli skutek dobrý. Pokořiti se tedy jest spravedlnost, neboť spravedlivo jest, aby se člověk pokořoval. Taktéž slitovati se nad chudým jest spravedlnost, neboť spravedlivo jest, aby bohatí se slitovávali nad chudými. Totéž o čistotě, pokoji atd. Proto praví Kristus: Střeďte se, abyste spravedlnosti své, to jest dobrých skutků, nečinili před lidmi. Poznam.: Před lidmi. Nepřikazujet, aby dobrého nečinili před lidmi, neboť jinde praví: *Tak sviť světlo vaše před lidmi, aby viděli skutky vaše dobré (Mat. V).* Ale praví: před lidmi, a byste od nich viděni byli. Nepraví tedy Kristus: nepostte se před lidmi, ale abyste byli viděni; nepraví: před lidmi nedávejte almužny, ale čiňte, abyste nebyli viděni od nich. Taková byla spravedlnost zákoníkův a fariseův; a činili mnoho dobrých skutků, aby viděni byli od lidu. Proto praví Kristus o nich u sv.

Mat. V: *Nebude-li spravedlnost vaše hojnější než zákonkův a fariseův, nevejdete do království nebeského. Nebot nečinili s dobrým úmyslem, ale aby viděni byli lidmi. Hle, tot druhý projev.*

Třetí projev: Když někdo chlubí se tím, co na něm jest, nebo tím, čeho na něm není, jest to pýcha; nebo když chlubí se dobrým skutkem, jež vykonal, když třebaš řekne: Já udělil jsem almužnu, nebo: postil jsem se, atd.; nebo když někdo chlubí se zlým skutkem spáchaným. Jsou někteří tak podlí, že když zle učiní, chlubí se tím. O nichž v Knize Přísloví II se praví: *Honosí se, když zle učiní, a plesají ve věcech nejhorších.* Hle, chlubitost, jež jest třetím projevem.

Čtvrtý projev jest neuctivost, zvláště k Bohu. Jak mnozí jsou myslí i srdcem neuctiví tak, že jdouce vedle kříže nebo oltáře neb Těla Kristova, neráčí smeknouti kápě své, kteřížto před pánem nějakým by tak učinili, atd. To velmi se protiví Bohu. Poznam. příklad o jednom pyšném, jenž přišel do chrámu při pozdvihování Těla Kristova, a ač jej velmi tahali a píchali, nemohl se sehnouti a skloniti hlavy nebo kolenou. Tu ďábel přerazil jej mečem vejpůl, řka: „Podlý

zrádce, kdyby Bůh tolik pro nás byl učinil, kolik pro tebe, stále bychom klečeli na kolenu!" A tak zlou smrtí zemřel a zatracen jest. Proto pilně si hledte uctivosti, neboť jinak jste pyšní. Neuctivost totiž z pýchy a pohrdání Bohem pochází, nachází se v rouhání . . . a tak o jiných zlech. Totot o čtvrtém projevu.

Pátý projev jest pohrdání, a to hlavně jménem Božím. Jsou totiž někteří bídní a zlořečení, kteří tak zlehčují Boha, že při každém slově stále Jej zneuctívají rouháním, ba přenáší se to ve zvyk, říkají, že nemohou se zdržeti, ale neopovážili by se říci s pohrdáním jméno královo nebo koruny královské. Tyto nekárají pánové světští, na něž stěžuje si Pán, řka: *Panovníci jeho nesprávně činí, a ustavičně po celý den jméno moje tupeno bývá* (Isai. LII). Střeďte se tedy tohoto pohrdání Bohem, neboť pro ně trpíme tolik velikých neštěstí. Proto praví Bůh: *Vy činíte mi válku šípy a luky, jazyky rouhačnými, a já pomstím se kamením soužení. Proto střeďte se.* Toto o pátém projevu.

Šestý projev jest marné strojení. To mluví proti ženám, když jsou bedlivy svého strojení. Ó, kdyby byly tak bedlivy ve službě

Boží a v modlitbě. Pověz, jak svými roháči berou na sebe vzezření hovad, neboť připodobňují se kozám, nosíce rohy. Rovněž liškám se připodobňují dlouhými ocasy. Pověz o výstrojích a marnostech jak ženských tak mužských, že *marnost nad marnost, a všechno marnost* (Kaz. 1). *Viděl jsem vše, co pod sluncem se děje, a hle! všechno marnost* (Tamtéž). Neboť ženy, jež nemohou lidí chytiti slovy, chytají je šatem a výzdobou, a chytí-li se tělo, chytí se, toť věrná pravda, i duše. Odtud strojení těla duše chytá. Jestliž žena sítí ďáblovou na chytání duší. Kaz. VII: *Trpčí nad smrt nalezl jsem ženu, jež osidlem lovců jest*. Nestrpěli by soudcové světští těch, kdož by úklady strojili na cestě vedoucí do Říma, a trpí ty, jižto úklady činí na cestě do ráje. Přísl. XXIII: *Úklady činí na cestě jako lotr, a ty, jež uzří neopatrné, zabije*. Ale mnohé ženy praví, že strojíce se nezamýšlejí nikoho klamati. Takové podobny jsou lotru, jenž neodvažuje se loviti v rybníku pánově nebo honiti ve hvozďe pána svého. Ale aspoň půjčí sít svou lotru odvážnějšímu. Tak i tyto ženy propůjčují těla svá ďáblu ke klamání a chytání duší, a jistě chtějí, aby se po nich toužilo, třebaš samy netouží. Augustin: Nejen

žádati, ale i chtíti, aby se žádalo, jest zločinné. Jeroným: Žena-li se vyzdobila a oči dívajících se na sebe obrátila, i když ránu nezpůsobila, trestem přece nejvyšším bude pykati; jed totiž nastavila, třebaš nikdo se nenalezl, kdo by se napil. Rovněž zabíjí, a jest šípem, jenž všechny krunýře falešné proráží. Sirach. IX: *Pro krásu ženy mnozí zahynuli.* A Přisl. VII: *I ti nejsilnější byli jí usmrceni,* jako David, Samson, Šalomoun atd. Odtud Jeroným: Ženu, kterou uzříš příjemnou v obcování, myslí miluj, nikoli tělesným stykem, neboť ani Davida světějším, ani Šalomouna moudřejším, ani Samsona silnějším býti nemůžeš. Strojení jest rovněž známkou chlípnosti. Z chrámu Božího nevěstky činí motýla, neboť jako motýl znamením jest záletnictví, tak výzdoba zevnější: chtějí se zcela podobati raději ztřeštěným běhulím než důstojným paním. Žalmista: *Tváře hřlšníků na se berete* (LXXXI, 2). Není-li kůň na prodej, proč znamení prodejnosti nosí? Prodavači koní dávají svým koním větvičku nebo jiné znamení na hlavu nebo na ohon, na znamení, že chtějí prodati. Tak ženy kladou ozdoby na své hlavy na znamení, že těla jejich jsou na prodej. Kdyby někdo na koně nějakého pána nebo

šlechtice dal znamení prodeje a po vsi jej vodil jako na prodej, velmi by se urazil pán onen. Tak Bůh, z nevěsty a panny zrozený, pro choť svou jest urážen. Proto praví se v Knize Přísloví VI: *Horlivost a prchlivost mužova neušetřil v den pomsty. Rovněž věchet, jenž jest před hospodou, znamením jest, že tam jest víno na prodej. Když ovce chce míti znamení dáblovo, bude moci říci pastýř v den soudu: Neznám tě, neboť nejsi znamenána mým znamením; a uchvátí ji vlk pekelný jakožto poznamenanou svým znamením. Neboť, jak praví Řehoř: Nejpatrnějším znamením zavržených jest pýcha, a vyvolených pokora; dle toho, kterou má kdo na sobě, zřejmě se poznává, pod kterým králem bojuje. Také znamením jest smrti; když hedvábné sukno položí se přes nosítka, jest znamením mrtvoly, a že leží tam mrtvý. Tak vystrojení těla znamením jest, že tam jest duše mrtvá. Proto ženy vystrojené nejsou leč márami duší mrtvých. Jerem. LI: *Lživá jest slitina jejich, neboť není ducha v nich. Pročež více měla by žena plakati nad dcerou svou vystrojenou, než kdyby ji viděla před sebou mrtvou tělesně. Sirach. XXII: Nad mrtvým (na duši totiž) plač, neboť zhynulo**

světlo jeho (slávy totiž a milosti). Rovněž znamením jest hřích, když někdo libuje si v šatech. Sirach. XI: *Oděvem nechlub se nikdy*. Rovněž vypadne-li ořech ze slupky před časem, jest to znamení, že uvnitř jest zkažen. Tak i křestan, nemá-li úboru vnějšího, jakého žádá náboženství křestanské, jest to znamením, že červ hříchů v nitru se skrývá, a tím tudíž ukazuje svou špatnost. Proto praví kterási glossa: Tím liší se nevěsta Kristova od nevěsty ďáblovy nebo světa, že nevěsta Kristova ozdob hledá vnitřních a vnitřní krásy. Žalm.: *Všecka sláva její dcery královské z vnitra*, atd. Ale jiné hledají krásu vnější a ztrácejí vnitřní. Žalm.: *Dcery jejich upravené, kolem dokola ozdobené, na způsob chrámu* (CXLIII). Rovněž s ženami strojícími se podobně tomu jest jako se zvířetem, jež nesnadno stahuje se z kůže na hlavě. Tak i ženy stěží chtějí odložiti ozdoby s hlavy. Ale oblysl Hospodin téměř dcer Sionských, a vlas jejich obnažil (Isai. III). Rovněž podvádějí: jako koželuh, chtějící prodati starou kůži, aby oklamal venkovany, obilí ji trošku nějakou bělí, ale když se nějaký čas nosí, ukazuje se její staroba. Tak necudné ženy chtějíce oklamati muže, barvami si maží

obličej svůj, a když barvy slezou, objeví se vrásky a skvrny, neboť *nic skrytého, co by nebylo odhaleno*. Rovněž nejsou než hnojištěm pokrytým sněhem, a když sleze sníh, objeví se hnusnost jeho; a tak dále. Isai. XLVII: *Odhalena bude bezectnost tvá, a uvidí se potupa tvá*. Rovněž jsou ohňostrůjkyněmi ďáblovými, podpalujícími chrámy Boží, nosíce oheň na vlečkových ocasech, jako lišky Samsonovy. Žalm. LXXIII: *Zapálili ohněm svatyni tvou* atd. Jeroným: *Obělená tvář ženy ohnivý meč pronikající srdce člověka*. Rovněž jsou zrádkyněmi Boha, zrazující tvrz Pána svého, srdce své totiž, protivníku jeho, to jest ďáblovi, jenž klade tam znamení své na bránu, dáváje tím na jevo, že tvrze bylo dobyto. Žalm.: *Položili znamení svá, a nepoznali* atd. Rovněž podivné by bylo, kdyby žena přišla na mši při úmrtí manžela svého neb otce a pod. vystrojena kvítím. Tak jest tomu s těmi, jež přicházejí vystrojeny na mši, neboť každá mše slaví se na památku umučení Krista ukřižovaného. Věnec trnový vložen byl na Krista, a ty kladeš si na hlavu věnec z kvítí a růží. Kniha Moudr. II: *Věňčeme se růžemi, dokud nezvadnou*. A tot o šestém projevu.

Sedmý projev jest ctižádost, totiž ucházení se o statky a důstojenství. Někteří chtějí býti soudci, jiní rady a správci lidu. A mnozí z nich jsou, že neumějí spravovati sami sebe a své rodiny. A když jsou v úřadech, páchají nespravedlnost a vydírání, utlačují chudé a sirotky a vdovy, trpí veliké zločiny a zlořády obecné, starají se jen o příjmy, a nedbají toho. Moudr. VI.: *Soud nejtvrdší na těch, kteří v čele jsou, vykonán bude.* Poznam.: Tvrdý, nevládnou-li dobře a neřídí-li osobu vlastní, ale tvrdší, neřídí-li dobře rodinu svou, syny, dcery, manželky, sluhy, děvečky atd. a statky časné; ale nejtvrdší, neřídí-li dobře lid, v spravedlnosti, pokoji a svornosti. Tak i představení církevní, kteří chtějí býti řiditeli a správci duší, a když jimi jsou, více starají se o peníze a o důchody než o duše; a nevcházejí branou, nýbrž jinudy, na prosby přátel, simonií nebo násilím, atd. A tot o sedmém projevu.

Osmý projev jest pokrytectví. Mnozí totiž na venek ukazují se pokornými, ale uvnitř jsou pyšní a nadutí a jsou lidé špatného života. Hle, pokrytectví. O těchto praví Kristus, Mat. XXIII.: *Běda vám, zákoníci a fariseové pokrytci, neboť podobni jste hrobům*

oblíbeným, jež z venčí jeví se lidem krásnými, uvnitř však plny jsou kostí umrlčích a všeliké nečistoty. Poznam., jak hroby velkých pánů jsou malované a pěkné z venku, a uvnitř plny jsou smradů. Takoví jsou pokrytci, kteří na zevnějšek jeví se krásnými a počestnými a pokornými, a uvnitř v srdci jsou plni pýchy. A tak i o jiných neřestech vylož, jak bude záhodno. — Tot o projevech hříchu pýchy, a tak o první základní věci.

Jakožto druhou základní věc viděti jest, jak pýcha protiví se Bohu. A to jeví se trojnásobně. Předně skrze Písmo božské. Jerem. XLVIII.: *Povýšenost jeho a hrdost a pýchu a vysokost jeho já znám. A Přisl. VIII.: Hrdost a pýchu a cestu špatnou a ústa dvojjazyčná v ošklivosti mým.* Poznam. pýchu. Pýcha jest v srdci, jako pokrytci mají pýchu v srdci: neboť zevně jsou pokorní, a uvnitř jsou plni pýchy atd. Hrdost jest v ústech, jako u těch, kteří mluví neuctivě o Bohu. Špatná cesta, čili život, jest v mravech, v pyšných totiž. — Za druhé jeví se skrze podstatu lidskou. Ukazujet nám podstata lidská, že nemáme býti

pyšni, uváživše nedokonalosti své, co do duše i těla. Kdybychom totiž uvážili nedokonalost svou co do duše, jistě se pokoříme. Jestliže duše přirozeností svou něco nedokonalého, to jest z ničeho stvořená, neboť není z přirozenosti Serafínův ani Cherubínů, nýbrž z ničeho, a na počátku jest jako deska, na níž nic není namalováno. To o duši. Hle, jak veliká nedokonalost. Taktéž kdybychom uvážili nedokonalost těla našeho: není z hmoty nebe ani ohně ani vzduchu, ale ze země utvořeno, ze sprosté hmoty, a sice z hlíny země. (Gen. 11.) Poznam. o bédách těla našeho. Uvážíme-li nedokonalosti naše, nebudeme pyšni. Kdyby totiž měl někdo se pyšnit, to především nebylo by tělem, jelikož jest nedokonalé, a již vidíme opak na Kristu. Nikdy nikdo nebyl tak pokorný. Poznam. o pokoře jeho v těle, když oblekl na sebe šat ničemníkův, to jest našeho člověčenství. A při narození jakou měl pokoru jeví se v tom, že narodil se ve chlévě. Rovněž v obcování svém atd. a v utrpení svém, neboť *ponížil sebe sama, stav se poslušným až k smrti*, atd. (Fil. 11. 8). A vyvolil si matku pokornou. Proto sám říkal: *Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem* (Mat. XI). —

Za třetí jeví se skrze výrok, jež Bůh učinil o tomto hříchu. Předně o Luciferovi a jiných andělech, kteří pro hřích pýchy stali se ďábly. Proto praví: *Nebude bydleti v domě mém, kdo činí pýchu* (Žalm C). Poznam., že když otec vyhnal syna z domu, jest to znamením, že snad jednal v něčem proti otci, a kdyby byl tázán, proč tak učinil, odpoví asi: Poněvadž jsi jednal proti mně. Tak andělé zle asi jednali proti Bohu, i vyhnal je Pán z domu svého. Jinak potrestal tento hřích Pán Bůh, že Adam a Eva byli vypuzeni z ráje pozemského. Sirach. X: *Počátek všelikého hříchu jest pýcha*. Poznam., že nejen Bůh má tento hřích v nenávisti, nýbrž i lidé a andělé a svatí, kteří jsou v ráji. Sem padá příklad o poustevníkovi, který vyšel z chyše, a když šel k městu, anděl Páně připojil se k němu, a když šli, našli tělo nějakého mrtvého. Poustevník citě zápach mrtvoly, zacpal si nos a odbočil daleko s cesty. Anděl však přímou cestou přišel k mrtvole a voněl k ní. A potom opět přišli oba na cestu, a potkali jakéhosi jinocha překrásného a prostopášného. Vida jej anděl, zacpal si nos a vyhnul se s cesty. Poustevník však drže se cesty přešel vedle

něho a liboval si v něm. A opět přišli na cestu, a poustevník pravil andělovi: „Anděle Boží, dívím se ti, že vida tohoto jinocha překrásného tak jsi se vyhnul, a když jsme našli mrtvolu člověka zemřelého, nevyhnul jsi se, ani jsi neucpal si nos.“ Tu anděl dí: „Věz, že tento mrtvý byl dobrého života, a jeho duše již jest v ráji, proto tělo jeho nehnuší se nám, nýbrž voní, protože ještě oděno bude v slávu. Ale onen jinoch jest pyšný a marnivý, a plný jiných neřestí, a takoví páchnou nám, proto nemohl jsem snéstí zápachu jeho, neboť čím Bůh opovrhne, tím i my“, atd. Hle, jak pýcha nejen Bohu, ale i svatým andělům i lidem jest protivna, proto atd. To o druhé základní věci.

Za třetí viděti jest, jak můžeme se z ní vyléčiti. I jest mnoho léků. První lék jest mysliti na smrt. Ó pyšný, uvaž, co ti tyto marnosti prospějí, neboť při smrti všechno jest ti opustiti a ty našlapán budeš v jámě jinými. Proto praví Sirach. VII: *Pamatuj na poslední věci své, a na věky nezhřešíš* (pýchou, doplň). — Druhý lék jest rozjímati svou vlastní podstatu, neboť nejsme než potravou červů. Proto Jeroným: Snadno pohrdá vším, kdo má na mysli, že zemře. Poznam.

o pávu, která se pyšní, když zvedne a vidí křídla svá a peří, ale když pohlédne na hanebné nohy, svěsí křídla a ponizuje se. Tak tomu i s námi. Někteří pyšní se, pozorujíc křídla svá a peří. Jedno péro jest: O, tys' z vysokého rodu. Jiné: Ty jsi krásný, tys' mladý, bohatý a pod. Když hledíš na peří, pohleď též na nohy, to jest na konec, na smrt, k níž máš přijíti, že ropuchy a červi budou tě požírat. — Třetí lék jest mysliti na Krista, jenž tak se pokořil, že za nás zemřít chtěl. Proto viz bláznovství světa, že pro úmrtí otcovo zanechávají marnosti, ale pro Krista, který zemřel za tebe, nechceš zanechat. Co tedy řekneš Bohu, až zemřeš, když řekne tobě: Hle, já pokořil jsem se pro tebe až k smrti, vizme, co ty jsi učinil pro mne, jak jsi se pokořil? — Čtvrtý lék jest, mysliti na Pannu Marii a jiné svaté a světice Boží, jako blaženou Kateřinu a jiné, kteří byli z vysokého rodu, a přece byli velmi pokorní. O, ženo, která nosíš podoby hovad, lišek a koz, kdybys vzala na sebe obraz Panny Marie, to jest pokoru, tak budeš líbezná Bohu. — Pátý lék jest mysliti na ďábla, kterýž jest králem nade všemi syny pýchy (Job. XLI). — Šestý lék jest mysliti na tresty

připravené pyšným. Žalm.: *Odplati hojně pýchu činícím (XXX, 24).* — Závěrem tedy budiž řečeno, co praví sv. Petr (I. ep., kap. 5): *Pokořte se pod mocnou rukou Boží, aby vás vyvýšil v čas navštívení;* a Jakub (IV): *Bůh pyšným odporuje, pokorným však dává milost. Kteréžto milosti účastnými učiniž nás Ten, jenž v Trojici atd. Amen.*

ŘEČ DRUHÁ

O HŘÍCHU LAKOMSTVÍ

PŘIJĎ KRÁLOVSTVÍ TVÉ. MAT. VI.

ot druhá prosba Modlitby Páně, v níž žádáme spasení nebeského, říká: Přijď království tvé, t. j. k nám přijď království tvé. Tato prosba jest proti hříchu lakomství. Lakomství pak jest nezřízená láska k jmění peněz neb jiných statků časných, jež nejvíce odvádějí člověka od lásky a touhy po království nebeském, jehož nade vše a přede vším jest hledati, podle slova Kristova: *Hledejte nejprve království Božího a spravedlnosti jeho* atd. (Mat. VI). Ale nežádají tohoto království lakomci, nýbrž království pozemského a statků pozemských. Avšak praví tato prosba: Nežijme v lakomství a v žádostivosti tak, abychom přednost

dávali pozemským před nebeskými, ale obráceně činíme, řkouce: Přijď království tvé. Hle, jak tato prosba jest proti hříchu lakomství; o lakomství tedy bude přítomná řeč. V ní uvidíme trojí, jak řečeno bylo shora o hříchu pýchy.

*Předně, jak poznáme, je-li v nás jistě.
Za druhé, jak Bohu se protiví převelice.
Za třetí, jak můžeme se z něho snadno vyléčiti.*

Předně tedy poznáme to, povšimneme-li si, co jest právě lakomství, a jaké jsou jeho projevy. Jest pak lakomství, podle Tullia, nezřízená láska k jmění. A tato láska nezřízená čili nemírná jest dvojí: někdy jest pouze všedním, někdy smrtelným hříchem. Smrtelným jest, když někdo tak miluje věci časné, že by je chtěl míti a držeti nespravedlivě loupeží nebo lichvou neb krádeží nebo podobným způsobem. Ale spočívá-li toto zřízení lásky v tom, že člověk miluje tato bohatství přes míru, přece však nedává jim přednost před láskou božskou, nebo že nechce z bohatství činiti nic proti Bohu a bližnímu, jest to hřích všední, a nikoli

smrtný. Hle, jak jest všední a jak smrtný, to poznáme na jeho projevech, jichž jest těchto osm základních:

První jest svatokupectví.

Druhý loupež.

Třetí lichva.

Čtvrtý podvod.

Pátý krádež.

Šestý přílišná starostlivost.

Sedmý karban.

Osmý svatokrádež.

První projev jest svatokupectví, jež týká se představených církevních, když prodávají obročí a vstupují v hodnosti a prelátství nikoli branou spravedlivou a povinného zvolení, nýbrž násilím, kteří jsou muži mocní a posádky ozbrojené milující, nebo také když vstupují na prosby, sliby neb dary dané předchůdcům. O takových mluví Kristus (Jan X): *Kdo nevchází dveřmi do ovčince, ale jinudy vstupuje, ten zloděj jest a lotr.* Pověz proti představeným a farářům církevním prodávajícím svátosti Církve; dopouštějí se svatokupectví.

Druhý projev jest loupež, a týká se pánů světských. Jsou někteří páni světští jako draví ptáci, kteřížto nejsou spokojeni

svými důchody, protože nestačí na jejich výstřednosti, neboť tak veliký přepych udržují v rytířstvu, zbrojnoštvu, brněních a jiných okrasách, že musejí týrati poddané, berouce jim statky, buď zadarmo nebo žádajíce jich na nich, jako by řekli: Já chráním vás od nepřátel vašich, proto povinni jste dávati mi něco; a proto ukazují, že milují své poddané. Jest to však láska psí, aby sami vše snědli. Takoví tedy jsou mnozí pánové světští. Chrání poddané, aby nebyli shlodáni nepřátely, a sami posléze je hubí, hned slepice majíce, hned peníze, a tak i jiné; a chudí lidé mají domy své plné dětí, a nemohou jich opatřiti, neboť páni světští mají vše. Také jiní nalezájí se v této loupeži, jako notáři, advokáti, zástupci a soudci: aby mohli připravovati lidi o jmění, prodlužují diety na osm, na patnáct atd., a z trošky nadělají velikých pří, a naplní celé knihy zbytečnými slovy, a co by se mohlo vyřídit v šesti dnech, protahují na rok, a tak stále ničí chudé lidi. Poznam., co značí slovo *kourt* (dvůr soudní, krátký), že za stara na onom dvoře vyřizovali z krátka, ale nyní kurie pozbyla svého jména, a nazývá se *lóže* (*longa*, dlouhá), protože co by vyřídit mohli najednou, protahují na dlouhý čas.

Hle, páni z kurie dravci loupežní, proto takovíto ptáci uloupeni budou velikým ptákem, ďáblem, v hodince smrti. Ó, řekne démon, tys byl pták dravý, nuže budeš se drán. Isai. XXX: *Běda tobě, kterýž loupíš, zdaž i sám nebudeš vyloupen?*

Třetí projev jest lichva. Poznam., že jsou dva druhy lichvy. Jedna jest zastřená, druhá jest zjevná. Zřejmá jest, když někdo více vymáhá než přijal, jako půjčil-li jsi dvanáct zlatých, nesmíš více přijímati nebo žádati, jinak dopouštíš se zřejmé lichvy. Lichva zastřená jest, jako vykládá Jeroným, pravě: Někteří myslí, že lichva toliko v penězích jest. Ale páchá se i v obilí, víně a jiném zboží. A tato lichva má mnoho způsobů. První způsob této lichvy zastřené týká se kupců; neboť když přijdou k nim sedláci: Pane, půjčte mi deset zlatých atd., řekne kupec: S radostí, ale dej mi zástavu, pole nebo vinici, a sbírají z nich užitek. Nebo někdy berou i koně k práci, a potom berou zlatníky, atd. Jindy zase vezmou ženu sedláka, jemuž půjčili peníze, aby stála ve vinici, aby dělala nějakou práci. Druhý způsob lichvy zastřené jest při prodeji a koupi, když na př. lichvář koupí věci za menší cenu, než

mají, s podmínkou, že dlužník může si je vzít zpět, bude-li chtít vrátit cenu, nebo když budou v menší ceně, než mají před svou určitou dobou, jako obilí na poli, atd. Hle, druhý způsob lichvy. Třetí způsob lichvy jest, když lichvář kromě jistiny něco žádá bez výslovné smlouvy dle obyčeje, nebo se smlouvou výslovnou. Tot třetí způsob lichvy. Čtvrtý způsob lichvy jest, jenž se přihází ve společenstvech, když někdo odevzdává dobytek, jako voly, ovce, soumary, s takovou podmínkou, aby byli vždy nesmrtelní, nebo když by se počet zmenšil tak, že by zvířata pohynula náhodou, dá platit pracovníku polovic, i kdyby padla první den. Hle, lichva. Kdyby však padla vinou pracovníka, pravím, že dlužno zaplatit nejen polovic, nýbrž všecko. Ale padla-li by nahodile, pravím, že kdyby platil něco příjemce, dopouští se lichvy. Pátý způsob této lichvy jest převedení učiněné na věc, jako když boháč nechce přijmouti od chudého více než jistinu, ale přece chce, aby pracoval po dva dni nebo po tři na poli neb na vinici jeho; v tom jest lichva. A za všechny tyto způsoby a okolnosti lichvy jest náhradu učiniti, jinak takový lichvář nikdy nevejde do ráje. Pravím dále, že ani papež

v těchto lichvách nijak nemůže dispensovati v přikázání Páně, ale Bůh přikázal (Deut. XXIII): *Nepůjčíš bratru svému užitkářsky peněz, ani obilí, ani jakéžkoli jiné věci.* Pravíte-li, že papež a Církev to trpí, pravím, že trpí, jelikož nemůže tomu zabrániti, a Církev spravují dnešního času ponejvíce páni světští. I pravím vám, že páchatí lichvu velmi se protiví Bohu. Takovým tudíž dána jest výhost z nebe. Proto David tázal se Hospodina: *Hospodine, kdo přebýváti bude ve stánku tvém?* atd. Odpovídá Duch Svatý: *Kdo peněz svých nepůjčil užitkářsky,* atd. Proto pravím vám, že lichvář jest krivopřísežník a zrádce Boha, poněvadž slíbil Bohu na křtu věrnost, již porušil, proto pravím, že lichvář Křestan jest horší Žida, jenž nečiní lichvy s jinými Židy, ale Křestan s jinými Křestany činí: proto Křestan lichvář podoben jest vzteklému psu, jenž vyjda z domu kouše, kohokoliv zastihne; tak lichvář Křestan na každém koho potká, vymáhá úroky, na kněžích, na řeholnicích, na šlechtě, na občanech, na dělnících a na všech, nikoho nešetří, všechny kouše, proto konečně lichvář horší jest než Jidáš, který nahradil třicet stříbrných, ale lichvář nikdy nechce nic nahraditi, ale říká: Od-

pustím to ve své závěti, a synové moji nahradí to. Pravím, že taková náhrada jest neplatna, může-li lichvář nahraditi a nenahradí, neboť má peníze v truhlici a má dosti času k náhradě. Proto nechtěl-li nahraditi a zemře, jest zatracen, leda že by veliká zkroušenost v hodině smrti ho pojala. Jinak zcela jistě jest zatracen; třeba synové jeho nahradí, nic nepomůže taková náhrada. Proto krátce uzavíraje pravím, že lichváři podobni jsou ďáblu, jenž stále škodí, ve dne v noci; tak lichváři spánkem, bděním, stále berou zisk, mohou-li. Proto o takových praví svaté Písmo: *Nemizí z ulic jeho lichva a lest, ale následuje: Přijdiž smrt na ně, a nechť sestoupí do pekla za živa.* Na to poznamenej příklad o jednom lichváři, jenž rozstonav se hledal zpovědníka, a když vyčítalo mu svědomí lichvu, pravil mu zpovědník, že povinen jest nahraditi; on řekl, že nemůže, a kdyby tak učinil, že vydědil by dítky své. Tu nechtěl ho zpovědník rozhřešiti, poněvadž to bylo v tajnosti. A přišlo mnoho jiných zpovědníků, ale všichni odmítli dáti rozhřešení, nenahradí-li. Konečně poslal pro jednoho prostého kněze a blbce, jemuž se vyzpovídal, a ten hned jej rozhřešil. On pak vyzpovídav

se poslal ke správci chrámu, aby mu přinesl Tělo Kristovo, i přijal je a zemřel, a duše pohřbena jest v pekle a tělo na hřbitově. Pověz, jak následující noci přišli čtyři ďábli k domu správce kostela, klepajíce na vrata. Ten vstav s postele otevřel jim vrata a bál se velice; řekli mu, aby se nebál, že Bůh je posílá, ale aby šel s nimi do chrámu, vzal rochetu a štolu, oni že půjdou v průvodu. Kněz šel do chrámu s oněmi ďábly, a vzav rochetu a štolu a schránku Těla Kristova, dal jim čtyři pochodně, a tak šli k hrobu toho lichváře. Tu ďábli hned vykopali a vytáhli tělo zemřelého a otevřeli mu ústa, a kněz vida uvnitř Tělo Páně, vážně a uctivě vzal je z úst jeho, položil do schránky, a předcházen ďábly s hořícími pochodněmi odnesl s úctou Tělo Kristovo do chrámu. Když je byl donesl a odložil roucha, ďábli doprovodili jej až k domu a pravili mu, aby se nebál, kdyby něco slyšel; že Bůh chtěl, aby tělo lichvářovo bylo trestáno v pekle s duší. A jdouce vzali tělo ono a odnesli je do pekla s kvílením velikým a křikem. Ejhle! konec takových lichvářů. To o třetím projevu.

Čtvrtý projev jest p o d v o d. Ten jest u kupců, kteří při svých obchodech šidí lid,

i zavázáni jsou k náhradě. Na příklad s obilím, když prodává se za dobré zboží a za dobré obilí. Rovněž s vínem, když míchá se s vodou a kalí, jako se děje v hospodách. Rovněž tak s masem na jatkách, když prodávají masa ovčí za skopová, nebo když falšují se váhy, neb mince. Taktéž s kořením a jiným zbožím v krámech kupeckých. Řekni také, jak děti své učí, aby uměly falšovati váhy a šiditi bližního. Totéž se sukny, která nastrojují a upravují, aby se zdála lepšími. Hle, podvod kupců. O takových praví se v knize Sirachově, kap. XXXIV: *Kdo prolévá krev a kdo podvod činí nájemníku, bratři jsou, jinde zloději.* A proto všichni takoví povinni jsou k náhradě a zadostučinění.

Pátý projev jest krádež tajná, když někdo ukradne tajně slepice, holuby z holubníka, ryby z rybníka a pod., peníze z cizího. Vzítí jediné jablko bez vědomí toho, čím jest, krádež jest, a zavazuje k náhradě. Budiž pověděno o Adamovi, jenž ukradl jediné jablko bez vůle Boží, a za to byl vyhnán z ráje, a bylo třeba k učinění náhrady, aby Syn Boží sestoupil s nebe, a přibít byl na strom kříže, a tak zadost učinil za krádež Adamovu. Proto z lásky

k Bohu ničeho neberte z cizího. Proto přikázal Bůh v zákoně (Exod. XX.): *Nepokradeš*. Vylož dobře proti lupičům atd., že z jediné jehly jest činiti si výčitky.

Šestý projev jest karban, jenž jest velikým hříchem a velikou pošetilostí, a zvláště hra v kostky, jež jest zakázána. Důvodem jest, že není proč, aby dvě kostky připravovaly o peníze toho či onoho. Kdo jen nařídil, aby to, co mé jest, tvým činily dvě kostky? Pravím, že ani papež, ani král toho nemůže, a dlužno si to vyčítati ve svědomí a nahraditi podle řádu právního, jinak nikdy nevejdou takoví do ráje. Vylož, jak tuto hru vynalezl ďábel. Proto kdybys chtěl se podívati, vždy shledá se sedm bodů, vyhodí-li se kostka. Je-li nahoře šest, dole jest jeden, a tak jest sedm; je-li nahoře pět, dole jsou dva, a tak jest také sedm; a tak o všech. Ale proč jest to tak zřízeno? Jářku, proto, aby se vyrozumělo, že sedm jest druhů lidí, kteří zatraceni bývají pro hru v kostky. Předně ten, kdo zve jiného ke hře. Za druhé ten, kdo s tím souhlasí. Za třetí ten, kdo na stůl se dívá. Za čtvrté ten, kdo k této hře drží světlo. Za páté, kdo do ní půjčuje peníze. Za šesté, kdo pro-

půjčuje dům. Za sedmé pán světský neb rychtáři vsi, kteří trpí takové hry a nezjednájí nápravy. Proto praví řehole právní: Konající a souhlasící stejným trestem budetež trestáni. Odtud praví glossa: souhlasícím sluje ten, kdo může napravit a nenapraví, nýbrž trpí vše. Poznamenej, jak tato hra jest zdrojem rouhání. Budiž řečeno, jak jest veliký hřích trpěti hru v kostky, jako by bylo trpěti veřejné lupiče v nějaké vsi, kteří by vykořistili brzy mou pokladnici, brzy tvou; tu křičeli by všichni ostatní občané a vyhnali by je ze vsi nebo vykonali by na nich spravedlnost. Tak jest veliký hřích, trpěti karban ve vsích, neboť karbaníci jsou lupiči, kteří vykořistují pokladnice lidí; proto nemají býti trpěni, ale rychtáři vsí mají učiniti dobrá opatření s velikým trestem. A poruší-li nařízení, ať jsou ztrestáni, jinak vypovězeni ze společnosti vaší. Promluv proti zlotřilým hráčům, jak plivají do nebe; a jest to zdrojem zlodějství, neboť hráči, jakmile prohrají peníze, hrají o své šaty, a potom o šperky manželek, a následovně když už nic nemají, jdou do hvozdů a olupují mimojdoucí, z čehož vzcházejí vraždy, a co zbývá ještě

než šibenice? Proto Tobiáš III: *Nikdy s hráčci jsem se nemlsil.*

Sedmý projev jest nepokoj čili přílišná starostlivost, píše totiž o získávání časných věcí, neboť pro časné zanechává se duchovních a služby Boží, jako třeba v neděli vynechají velkou mši a kázání, a ruší svátky ustanovené Církví. Jiní jsou tak starostliví a pečliví o časné věci, že po celou postní dobu nemají kdy ke zpovědi, ale čekají až do svátků velikonočních nebo do Velkého pátku. Ó, zlořečený to zvyk, proti němuž mluví Kristus (Mat. VI.): *Nebuďte starostlivi říkajíce: co budeme jísti, nebo co budeme píti, nebo čím se budeme odívati. Neboť toho všeho pohané hledají. Víť Otec váš nebeský, že všeho toho potřebujete. Hledejte tedy nejprve království Božího a spravedlnosti jeho, a toto vše bude vám přidáno.* A I. ep. sv. Petra, kap. V: *Všelikou starost svou vrhajte na něj, neboť on má péči o vás.* Pověz, jak Bůh má péči o všechny tvory, staraje se jim o život. Stará se o živočichy na poušti, o ryby ve vodě, o ptáky v povětří. Proto praví David: *Kterýž dává potravu všelikému tělu, a jinde: kterýž dává hovědům potravu jejich a mlá-*

datům krkavčím, volajícím k němu. Pověz o krkavcích, že, jak říkají přírodopisci, mláďata krkavčí, když se vylíhnou, jsou bílá, což vidouce staří krkavci, myslí, že nejsou to mláďata jejich, a nechtějí jim dáti potravu a nedopustí, aby jich samička nakrmila. Tu mláďata z pudu přirozeného zdvihají hlavu a zobáček k nebi, jakoby říkala: „Ty, Bože, jenž staráš se o všechny, postarej se nám o živobytí,“ a Bůh krmí je, sesílaje rosu s nebe, a tak jsou živi. Proto i vy služte Bohu, a postará se o vás. Pověz, chceš-li, příklad o onom knězi chudém, který neměl co jísti a čím se odíti. A když jednou přemítal, čeho by se nasnídal, pomyslíl v srdci svém řka: To se ti stává, protože nesloužíš Bohu. I vstal o půl noci, aby říkal matutinum a o hodině první říkal primu a tak i v jiných hodinách, také mši zbožně sloužil. A v hodinu snídání přišel domů a našel stůl prostřený a nejlepší krmě na něm, i pojedl a napil se, a potom díky Bohu vzdal. Toto pak vše Anděl Boží byl přinesl a proň připravil. A opět přišed odnesl zbytky. A to opakoval Anděl dotud, pokavád kněz neustával sloužiti Bohu. Pověz, kterak

začal pomaloučku hodinek zanedbávati a říkal je pozdě. I přinášel Anděl pokrmy hrubé a nahořklé, a ubrusy poněkud černé. Posléze kněz říkal hodinky své tak, jako dřívě. Tu Anděl přinášel chléb rozhlodaný od myší, víno zoctovatělé a ubrusy špinavé. Vida to kněz, dal se do pláče; i zjevil se mu Anděl a jal se plísňiti jej ze zanedbávání služby Boží, slibuje mu, že bude-li sloužiti Bohu jako dřívě, bude se míti zase dobře, a vyzval jej ke službě Boží a k pokání; a tak se napravil, a opět začal Bohu sloužiti, a Anděl jemu jako prve přisluhoval. Nuže nebudte starostliví atd., ale nejprve hledejte království Božího atd.

Osmý projev jest s v a t o k r á d e ž, jako když někdo bere něco z kostela nebo krade něco posvátného z posvátného místa, nebo drží statky církevní, nebo práva církevní atd. Jestliť to jistým způsobem hřích lakomství. Poznamenej proti robotníkům, kteří neplatí dobře desátků. Také poznamenej o slíbech. Proto střežte se.

Jako druhou základní věc viděti jest, jak tento hřích lakomství protiví se Bohu

převelice. A to předně skrze svaté Písmo. *Isaiáš VII: Pro nepravost lakomství jeho rozhněval jsem se a srazil jsem jej. Skryl jsem tvář svou a rozhořčil jsem se. I odešel toulavý cestou srdce svého, cesty jeho jsem opustil.* Poznam.: Rozhněval jsem se; ač přece Boha nepopadá hněv, jelikož hněv jest pocit složeného, Bůh však docela jest prostý a nemívá pocitů. Tak o Bohu dobře se praví, že má hněv zdánlivě na způsob člověka rozhněvaného; způsob však člověka rozhněvaného jest, trestati jak jen může. Tak praví se, že jest hněv v Bohu, pro trestání, jež činí, a to zejména za hřích lakomství, za něž sesílá války, bouře, mor, kteréž hubí časné statky, proto praví: srazil jsem jej. Poznam. také, *chceš-li XVI, ot. 1: Navratte se. Rovněž praví: skryl jsem, čili odvrátil jsem tvář svou od něho, což jest horší. To činí Bůh, když my voláme v modlitbách svých a v průvodech, aby nám přispěl v souženích našich, a on tehdy odvrací tvář svou od nás a nevyslyší nás. — Za druhé patrné jest, že hřích tento jest Bohu odporný, skrze samu přirozenou povahu Jeho. Bůh totiž přirozeně jest štědrý. Viděti to z toho, že dává nám všechny*

statky časné sám od sebe, jako obilí, víno a pod. Rovněž dává nám slunce, měsíc, nebe a čtvero živlů. Rovněž dal nám Syna svého, t. j. Tělo Jeho za pokrm a Krev Jeho za nápoj. Rovněž dává nám zvířata pozemská, ptáky nebeské a vodní ryby atd. Proto praví Apoštol k Římanům (kap. VIII): *Kterak nám s ním všechno nedal* (t. j. se Synem svým)? Hle, štědrost jeho! Proto pravil David: *Otvíráš ruku svou a naplňuješ všechno tvorstvo požehnáním*. Rovněž slíbil a slibuje nám dáti statky nebeské. — Za třetí jest patrné, že jest mu odporným, skrze trestání božské, jež Bůh učinil na světě za tento hřích. Rci, jak přišed do chrámu našel tam lakomce prodávající a kupující, a udělav dûtky vyhnal je řka: *Dům můj domem modlitby slouiti bude*. (Mat. XXI).

Jako třetí základní věc viděti jest, jak můžeme se vyléčiti; a jest mnoho léků. První jest pomysliti, že z toho nic s sebou nevezmeš při smrti. Proto skládej srdce své v bohatství, které jest trvalé, a sice bohatství nebeské, jako sláva nebeská. —

Druhý lék jest mysliti na chudobu Kristovu, který praví: *Lišky doupata mají a ptáci nebeští hnízda, a Syn Člověka nemá...* (Mat. VIII). — Třetí lék jest mysliti na tíseň boháčů lakomých, neboť stále jsou v tísní, aby nebyli oloupeni, a bojí se i jísti a spáti. Taktéž mysliti na nouzi jejich, neboť kdo více má, více potřebuje. Také lakomci líčí stále špatný čas a drahotu, a když vidí pěkný čas, hněvají se na Boha. Pověz příklad o jednom boháči lakomci, který skoupil veliké zásoby obilí, měřici v ceně dvaceti solidů, a čas ukazoval se špatný, i nastala drahota a stouplo na 30 solidů, i výše. Říkala mu žena a děti, aby prodal obilí, že dosti získá, a on nechtěl, ale říkal: „Vězte, že stoupne v ceně.“ Ale ono obrátilo, a čas pěkně se ukázal, i klesala cena obilí na 20 solidů, později na deset. On uslyšev to, hněval se na Boha a sešílel a zoufal. Že pohrdal Bohem, hle! jak kleslo obilí na 10 solidů. I lehl na lože. Žena přišedši domů a naleznuvši jej všecka zsinalého a takřka mrtvého, pravila: „Jak pane, co jest vám?“ V odpověď opakoval stále: „Deset solidů!“ „Ó,“ pravila žena, „připomeňte si utrpení Kristovo!“ Odpo-

věděl : „Deset solidů !“ I složila jej s postele. Přátelé pak a okolostojící uváděli mu smrt Kristovu na paměť, a stále říkal : „Deset solidů !“ A když přátelé těšili jej vším, stále říkal : „Deset solidů !“ Konečně přišel kněz, připomínaje mu utrpení Kristovo, a aby měl skroušenost, a on nic jiného než říkal : „Deset solidů !“ A tak posléze se svými desíti solidy zemřel a sestoupil do pekla, a zatracen jest. Proto *střežte se všelikého lakomství.* (Luk. XII).

ŘEČ TŘETÍ

O HŘÍCHU CHLÍPNOSTI

DĚJ SE VŮLE TVÁ JAKO V NEBI TAK
I NA ZEMI. MAT. VI.

ot třetí prosba Modlitby Páně, v níž žádáme obcování duchovního, aby jako vůle Boží děje se na nebi i na zemi skrze tvorstvo bezcitné a nerozumné, tak dála se i skrze nás, kteří jsme jeho tvorstvem rozumným. Poznam., jak vůle boží děje se skrze tvorstvo bezcitné a bezrozumné, a to předně v nebi, neboť na počátku, když Bůh stvořil svět, přikázal předně nebi, aby se pohybovalo, a nebe stále činí a zachovává vůli Boží. Rovněž přikázal slunci, aby každý den přicházelo s východu a osvětcovalo zemi a ohřívalo ji a zúrodňovalo a oplodňovalo, a

slunce přichází a zachovává příkaz Jeho. Rovněž měsíci, aby rozléval světlo na zemi. Taktéž o jiných živlech, neboť přikázal zemi, aby vydávala byliny, stromy, květy, plody a vše potřebné k životu člověka. A tyto nikdy nečinily proti vůli Páně, pročež praví David: *Upevnil je na věky a na věky věkův: přikázání uložil, a nepomine.* (Žalm CXLVIII, 6.) Ejhle tedy, jak vůle Boží děje se na nebi i na zemi skrze tvorstvo bezcitné a nerozumné, a pouze člověk, který jest rozumný, činí proti vůli Boží. Proto žádáme v této prosbě obcování duchovního, řkouce: Děj se vůle tvá jako v nebi tak i na zemi, jako totiž na nebi, tak buď v nás na zemi, pokud žijeme, a tato prosba směřuje přímo proti hříchu chlípnosti, neboť chlípníci nepečují činiti vůle Boží, ale vůli svou tělesnou, jelikož chtějí žíti podle smyslnosti. A poznám., že vůle Boží, jak vysvětluje Apoštol, jest posvěcení naše, a abychom se zdržovali chlípnosti. Pravít se k Soluňským: *Toto jest vůle Boží, posvěcení vaše, abyste se zdržovali všeho smilstva.* (I Thes. IV). Neboť jako sukničci svou každý chrání, aby se nepotřísnila blátem, tak chce Bůh, aby

každý chránil duši svou a tělo, abychom nevrhali jich do bláta chlípčnosti. Kdo tedy jest chlípčný, činí proti vůli Boží. Avšak praví tato prosba: Ať nežijeme tak, bychom chlípčně jednali proti vůli tvé, Pane, ale dej nám tak obcovati, jako vůle tvá děje se v nebi, tak abychom i na zemi činili vůli tvou. Poněvadž tedy tato prosba jest proti hříchu chlípčnosti, tak i přítomná řeč. I uvidíme v ní tři základní věci.

*Předně, je-li v nás jistě.
Za druhé, jak protiví se Bohu převelice.
Za třetí, jak můžeme se z ní snadno vyléčiti.*

Předně viděti jest, atd. A to seznáme, povšimneme-li si, co jest chlípčnost, a které jsou její projevy. Chlípčnost pak nic jiného není, než prostopášná vůle, žádostivost a nezřízená láska k rozkoši tělesné. Chlípčnost jest dvojí: jedna jest podle konu, druhá podle příležitostí, a příležitost jest mnohonásobná. První jest skrze pohled necudný, pročez praví Kristus: *Kdo pohlédne na ženu k požádání jí, již zcizoložil s ní v srdci svém.* (Mat. V). Poznam., pohlédnouti na ženu

zdali jest smrtelný hřích. Pravím, že jest, pohlédne-li a žádá-li si jí, a takto praví Christus, ve výkladu allegorickém: Nejen žádati si jest hřích smrtelný, ale i pohleděti, žádá-li se pohledem; ale viděti a nežádati si, není hřích. Odtud Augustin v řeholi praví: Nezakazuje se vám zajisté, když jdete spolu cestou, hleděti na ženy, ale žádati si jich nebo chtíti, aby ony si vás žádaly, zločinné jest. Pročež dotknouti se ženy bez zlého úmyslu a v nutnosti, není smrtelný hřích, ale dotýkati se s rozkoší, nebo pojímati sobě nenáležící, smrtelné jest. Druhá příležitost jest skrze slovo, *neboť kazí dobré mravy zlá rozmlouvání* (1 Kor. XV). Poznam., že hlasy jsou známkami zálib, jež jsou v duši. Když tedy někdo rád mluví o hříchu těla, to známkou jest, že pohnut jest v srdci a všecek zkažen, a že takoví náchylni jsou k onomu hříchu. Pročež mluví-li takové věci v úmyslu hřešiti, myslím, že jest to smrtelné. Třetí příležitost jest skrze dotek, buď líbáním nebo jinak, totiž rukama. Vysvětluj opatrně, a o dotycích bude se jednati doleji, kdež promluví se o hříchu proti přirozenosti. — Chlípnost pak podle konu a jednání jest

dvojí, neboť některá jest podle konu vnitřního, jelikož jest uvážený souhlas ke skutku vnějšímu, kdyby bylo příležitostí, a jest hříchem smrtelným. Chlípnost pak dle konu vnějšího jest dvojí: buď čin nepřechází na jinou osobu, jako se děje při pollucích nočních ve spánku, a nazývá se pollucí, nebo stává-li se za bdělosti, sluje měkounstvím a jest hříchem smrtelným, poněvadž jest proti přirozenosti. Nyní přihlédneme k chlípnosti podle konu vnějšího, jenž přechází na jinou osobu, neboť o takové zvláště jest toto rozuměti; a dělí se na sedm druhů.

První jest smilstvo.

Druhý cizoložství.

Třetí krvesmilství.

Čtvrtý zprznění.

Pátý únos.

Šestý proti přirozenosti.

Sedmý smilstvo svatokrádežné.

První druh čili projev chlípnosti jest prosté smilstvo. Práví se pak prosté smilstvo, když svobodný, ten totiž, kdo není ženat, nebo kdo není vysvěcen posvátným svěcením, poznává tělesně svobodnou, ženu totiž, jež není provdána ani

vázána nějakým slibem, nejsouc řeholnicí. To nazývá se prostým smilstvem, a jest nejmenším hříchem z těchto projevů, přece však poněvadž jest proti přikázání Božímu, jest hříchem smrtelným. Jest i jiný projev, nazývající se kurevnictví, a to děje se dvojím způsobem. Předně pustou prostopášností s různými osobami se mísením nebo s některými souložením. Ale praví mnozí: Proč jest to hřích, a komu činím křivdu, když se jí to líbí, a oba svolujeme, já nejsem ženat, a ona není vdána? Slyš dobrou odpověď, když pravíš, komu činím křivdu, když nejsme ženati a líbí se nám to oběma. Komu činíš křivdu, vysvětlím ti podobenstvím o královské dceři francouzské, jež nemá muže, a poznáš ji s její vůlí a souhlasem. Řekneš-li, komu činím křivdu? zdaž ne králi, který doufal ji provdati za nějakého velikého pána, a ty jsi ji zneuctil? A co by učinil král, kdyby to věděl? Tak jest se ženou svobodnou, jež jest dcerou krále věčného, totiž Krista, již zplodil z nevěsty své, to jest Církve, v lůně čili ve zdroji křtu. Pravíš-li tedy: Poznávám svobodnou, komu činím křivdu?, pravím, že králi Kristu, neboť proti jeho

vůli a zákazu poznáváš dceru jeho. Poznam., co by činil král s takovým, kdo by poznal dceru jeho: že by jej pověsil na šibenici. Tak učiní Kristus s tebou v pekle, atd. Mohl bys ovšem poznati svobodnou, jestliže král, Kristus, a choť jeho Církev dají ti ji za ženu, jinak nikoliv. Hle, jaký hřích jest prosté smilstvo. Proto Apoštol o takových praví: *Smilníci a cizoložníci nebudou vládnouti královstvím Božím.* (1 Kor. VI). Poznamenej o těch, kteří chodí k nevěstkám, jež jsou v hampejzu, zda možno jich poznati bez hříchů. Pravím, že nikoliv, ba smrtelně hřeší, kteří k nim chodí. Řekli-li by se, že Církev trpí hampejzy, pravím: Jest to pravda. K čemuž poznamenej, že dvojí jest hampejz: jeden veřejný, druhý tajný. Hampejz veřejný se trpí z dvojí příčiny. Předně pro uchování dobrých žen, neboť praví Augustin: Odstraň nevěstky ze světa, a všechno promísíš prostopášnostmi. Za druhé k uvarování se většího hříchů a škody, poněvadž přirozenost náchylna jest ke zlu; kdyby totiž mladí lidé neměli nevěstek, větší hříchů by páchali. Proto Církev trpí menší hřích, aby zabránila většímu, třebaš hřeší smrtelně ti, kteří

tam chodí. Jiný jest hampejz tajný, jenž bývá v mnohých městech po ulicích a předměstích, že by se ani nevěřilo, kde jsou mnohé nevěstky skryty. A takového hampejzu nelze trpěti, ba naprosto nutno jej vymýtiti. Důvodem toho jsou pohoršení, jež odtud vzcházejí. První jest, že mnozí z téhož příbuzenstva zhřeší s jedinou takovou ženštinou. Předně otec, potom syn, neboť nebude věděti o otci svém, a ničemná nevěstka, aby měla peníze, poddá se mu. Za třetí přijde bratr jeho, a bude s ní souložiti. A tak mnoho jiných z téhož příbuzenstva. Hle, první pohoršení. Jiné pohoršení povstává z onoho hampejzu tajného, že jedna nevěstka tajná zkazí mnoho jiných dobrých žen téže ulice nebo třídy. Příčina jest, že některá dobrá žena uvidí, že ona nevěstka jest krásně oděna, a uvidí muže vycházeti a navštěvovati ji, i řekne u sebe: Ó, kdybys ty získala si přátel, pečovali by o tebe jako o tu, a pod. A tak zkusí činiti, čeho by nikdy nebyla činila. Proto tajná nevěstka podobná jest ovci prašivé, jež všecky jiné ovce nakazí, nevyvrhne-li se brzy ze společnosti jiných ovec, atd. Podobá se též jablku shnilému, jímž kazí se

a nahnívají i ostatní jablka. Tot o nevěstce tajné. Proto vyhnati dlužno ji z ulice, jinak jsou ve velikém nebezpečí všechny jiné ženy. Jiné pohoršení působí nevěstka tajná, neboť jest jako studně skrytá, do níž mnozí, a téměř všichni padají a se utopí. Kdyby však byl v této osadě hospodský, který by v některé části domu svého měl studni nebo jámu skrytou, v níž by všichni vcházející se potopovali! Ó, jaký hřích by to byl, a žádným způsobem by se to netrpělo, atd. Tak i s nevěstkou tajnou, jež jest jen studní pekla. Odtud praví Kniha Přísloví (kap. XXIII): *Jáma hluboká jest nevěstka, a následuje: Úklady činí na cestě jako lotr, a které uzřel nebezpečné, zabije.* Poznam., kolik utopí se v této jámě: předně viděti jest kněze církevní, za druhé řeholníky, za třetí šlechtice, za čtvrté ženaté, za páté mladíky. Všechny tyto nepřístojnosti pocházejí z hampejzu tajného, proto jest jej vymýtiti a žádným způsobem nedovolovati. Hle, jaký to hřích. A to o prvním druhu čili projevu.

Jiný druh chlípčnosti jest cizoložství. Jest pak cizoložství vstup do manželského lože jiného. Proto cizoložstvím se nazývá,

když manžel nebo manželka ruší sobě věrnost slibu manželského a jsou křivopřísežníky. A praví sv. Tomáš, že křivá přísaha jest větší hřích než vražda, a jsou více trestáni na onom světě než vrahové, třebas na tomto světě jest naopak a obráceně se děje. Rovněž jest tento hřích větší než prosté smilstvo, a to proto, že jest proti vtělení Syna Božího, jež naznačuje manželství. Jako totiž muž a žena nejsou již dvě, nýbrž jedno tělo, jak praví se u sv. Matouše (kap. XIX), tak božství a člověčenství v Kristu tak jsou spojena, že nikdy se neodloučí, neboť již nejsou dvě osoby, ale jeden Kristus. Kdo tedy ruší věrnost manželskou, jakoby přisvědčoval, že božství odlučuje se od člověčenství, což jest herectické. A proto střežte se, neboť veliký hřích to jest, a takovým cizoložníkům již dána jest výhost z ráje. Apokal. XXI: *Bázlivým a nevěřícím atd., a následuje: podíl jejich bude v jezeře hořícím ohněm a sírou.* A I Kor. V: *Ani smilníci, ani cizoložníci nebudou vládnouti královstvím Božím.* Poznam., i proti mnohým, kteří nejen ruší manželství tajně, ale i veřejně drží si souložnice, a jsou vyobcováni. Rci, jak tako-

výmto souložníkářům konečně se přihází jako jednomu kupci. Byltě jeden kupec velmi bohatý, a když manželka jeho zemřela, přišli přátelé a příbuzní, aby mu dali manželku. Řekl jim, že nechce. Právili mu: Proč? Odpověděl: Protože buď dáte mi ženu mladou nebo starou. Měl-li bych mladou, ta by mnou pohrdala, že jsem starý, a bojím se, že by mne dala do bratrstva svatého Kukula.¹⁾ Kdybych pak starou pojal, já jsem starý a plešatý, a ona stará, a tak jeden nebude moci těšiti druhého. Právili přátelé: Kmotře, nestarejte se, neboť nedáme vám ženy staré, ale mladou. A dá-li vás do bratrstva Kukulů, dejte ji do bratrstva svatého Lukáše.²⁾ Ale vždyť, pravil on, já nestarám se o ženy. A tak přátelé jeho odcházeli. A když byli na prahu jeho domu, zavolal je zpět, řka: Slyšte, co jsem vymyslíl. Co pak, pane? Umíníl jsem si vzítí dvě ženy, jednu mladou a druhou starou. A bude-li si mne mladá nevšímati, půjdu za starou, a ta pomůže mi, a dá mi dobré rady, a naopak.

1) t. j. „nasadila by mi parohy“.

2) t. j. „pod zámek“, do temného vězení (středověké slovo Luca).

I pravili přátelé: O, pane, před chvílí dal jste se tolik prositi, a nyní chcete dvě ženy. A dali mu dvě ženy, jak si usmyslil, a za krátko byl mezi nimi svár a rozbroj, neboť mladá opovrhovala starou, říkajíc: Táhni, stará! a chtěla panovati, pravíc, že také jest jeho ženou. Ale stará říkala, že ona má panovati, protože jest starší, a mladší že má jí sloužiti. Naproti tomu druhá říkala, atd. I byl veliký hluk mezi nimi, a nemohly se viděti, ani nemohla jedna viděti, že on přijímal mínění druhé. Pověz, co mladá žena učinila. Pozvala jednou manžela na oběd, a vystrojivši mu oběd a opojivši jej položila si jej na klín, a tak usnul, a ona vystříhala mu nůzkama všecky bílé vousy s brady. Když pak on procitnul, šel na návštěvu k druhé ženě, jež spatřivši jej, pravila: Co pak to jest? Manžel můj mládne, neboť již nemá bílých vousů na bradě. A obmýšlejíc lest pozvala jej na zítřek na oběd, což on přijal. A opojivši jej ničemná stařena, sklonila jeho hlavu na svůj klín a ostříhala mu všecky černé vlasy s hlavy, a které mohla z vousů, svíci upálila, a hlava zůstala jako vydělaná kůže. A když procitnul a podívav se do zrcadla

uviděl vous oholený, pravil: Co to? ty jsi měla zde lazebníky? A když šel do statku, přátelé mu pravili: Pane, jak se vám daří s vašimi ženami? Odpověděl: Věru zle; myslil jsem, že dali jste mi ženy, a dali jste mi lazebnice. Hle, jak můj vous dopravily. A tak posléze opustil je. Tak se na konec stává těm, kteří drží si souložnice, kteří nejsou spokojeni svými ženami, že žena mladá, to jest souložnice, ostříhá mu vous, totiž časné statky, žádajíc košilí, sukni, šperků a podobných věcí, neboť kuplíře nemiluje kuplířka bez měšce, a nikdy není spokojena. A tak konečně zničí jej. A potom přijde stará, to jest dábel, a ostříhá vous černý, to jest duši černou a temnou hříchy, a odnese si do pekla. Ejhle, jak se stává a stane takovým. Proto varujte se, a buďte spokojeni každý ženou svou.

Třetí druh jest krvesmilství, a páše se mezi příbuznými tělesnými, jako když někdo pozná nějakou ženu z příbuzenstva svého. Někdy páše se též mezi příbuznými duchovními, jako když někdo pozná kmotru, dceru svou duchovní nebo křestní atd. Vylož opatrně lidu, že mnohá jsou provinění tohoto druhu, a děje se mnoho

kmotrovství špatných, zlořečených, aby byla příležitost ke hříchu.

Čtvrtý druh jest z p r z n ě n í, a to když panna nějaká jest zhanobena se svým souhlasem, a jest největším hříchem přivéstí nebo přivábiti dívku pannu k špatnému konci, neboť snad by bývala byla dobrou ženou. Poznam., že mnohdy jest toto provinění otcovo a matčino, pro špatné vedení. Nevychovávají jich v lásce a bázni Boží, ale trpí jim marnosti a návštěvy lidí darebných, a tak se stávají z nich nevěstky. Řekni, jak matky jejich, jdouce do kostela, nechávají je samy v domě, a dareba, který to pozoruje, vida matku vejíti do kostela, jde do domu, a poněvadž ženy jsou křehké, a zvláště dívky, a náchylny ke zlu, ihned přivolí. A vy, paní, když jste šla do kostela, dcera vaše byla dobrá a panna, ale když jste se vrátila, byla nevěstkou a darebnicí, a nikdy nebude ctěna. Vy jste vinna, poněvadž jste ji nechala samotnou v domě, a jste příčinou pohoršení. Proto voďte dcery své s sebou, a dávejte jim dobrá naučení, at nemluví s dareby, aby jich neoklamali, neboť liška koří se slepici, když ji chce chytiti. Podle slov Sirach.: *Někdo šibalsky*

se kořl, a nitro jeho plno jest lsti. (XIX., 23).

Pátý druh jest únos, a to když dcera násilně jest odvedena z domu rodičův a znásilněna, a jest veliký hřích. Rci, jak takovéto dívky raději měly by zemřítí, než spáchati nebo připustiti to, neboť tak by byly mučednicemi v ráji; vždyt i nevěstka, nechtěla-li by již dále svoliti k hřichu a v tom byla by zabita tím, kdo s ní hřešival, rovna by byla mučednicím. Pověz o těch dívkách, které nepřivolily k hřichu, přece však proti vůli byly znásilňovány, a je-li některá znásilněna nedobrovolně, jest to k zvýšení zásluh a odměn. Viz, co praví blažená Lucie: Jestliže proti vůli mne znásilníš, koruna čistoty se mi zdvojnásobí; atd.

Šestý druh jest hřích proti přirozenosti. A má čtyři způsoby. První jest měkounství, jež stává se při činech necudných za bdění, neboť mnoho jest těch, kteří neosmělují se zhřešiti s ženami ze strachu před světem, nebo že nemají příležitosti, ale tajně przní sebe a více hřeší, než kdyby poznali vlastní matku, neboť tento hřích jest proti přirozenosti, s matkou přirozený,

třebas těžký hřích. Druhý způsob jest sodomie, když muž s mužem, žena s ženou. Třetí jest bestialita, páchatí totiž něco s tvory nerozumnými. Vysvětluj opatrně, abys nedal podnětu k hříchu. Čtvrtý nazývá se zneužití, jako když nezachovává se náležitý řád přirozený, ani Boží ani církevní, jako když mísa jest na poklopu nebo luna na slunci, atd. Rozuměj, a vysvětluj velmi opatrně. Těchto rozdílů dotkni se v řeči ve zpovědi, a zpovědník dobře ať jest na pozoru a opatrně ať se táže na tyto věci.

Sedmý druh jest smilstvo s v a t o k r á d e ž n é, a páše se muži církevně vysvěcenými, nebo když poznávají se ženy jeptišky Bohu posvěcené a s ním zasnoubené. Pověz, jaký hřích jest, poznati choť Kristovu. Viz legendu o svatém Matouši, jenž vzepřel se králi, chtějícímu pojmouti dceru krále předchůdce svého za manželku, jež byla jeptiškou, řka, že nesluší míti choť krále věčného. Za to blažený Matouš byl usmrcen. Proto strážte se, abyste nedotkli se nevěst Kristových. Poznam., že může se hřích také přihoditi v manželství zákonitém. Předně když se děje (obcování) o předních svátcích, jako Blažené Marie

Panny, Apoštolův atd. Za druhé, když se děje v době svatopostní, za třetí, když se děje při Přijímání, tři dni před ním a tři dni po něm. Za čtvrté, když se děje v čas měsíčního toku, za páté, když se děje po oplodnění nebo po porodu. Ze všech těchto okolností jest se zpovídati, i ze všech druhů.

Jakožto druhou hlavní věc viděti jest, jak tento hřích chlípnoti protiví se Bohu převelice. A to poznati můžeme skrze mnohá ztrestání, jež Bůh za starodávna učinil na tento hřích. O prvním ztrestání čte se v Genesi v kap. 6., že za času Noema za tento hřích Bůh zničil celý svět potopou, poněvadž všeliké tělo porušilo cestu svou, a byl celý svět rozehřát chlípnotí. Řekl Bůh: Já vás schladím, a seslal potopu, a tak zničil celý svět za hřích chlípnoti. O druhém ztrestání čteme v Genesi, kap. XIX, o pěti městech, Sodomě totiž a Gomoře a jiných, potopených a zničených. Pravil Bůh Abrahamovi (Gen. XVIII): *Křik Sodomských a Gomorrských rozmnožen jest, a hřích jejich ztížen jest příliš. Pověz o trestu, kterak přišli dva andělé k domu*

Lotovu v podobě lidské, i přišli mužové městští a chtěli hřešiti s nimi. Ale Lot zabránil pravě, aby nečinili takového zločinu, ale ať vezmou dcery jeho a učiní s nimi atd. Pověz, jak Bůh dštil na ta města ohněm a sírou a zničil je. O třetím ztrestání tohoto hříchu čteme v knize Numeri, kap. XXV o synech Israelských, kteří zhřešili s dcerami Moabskými. I přikázal Hospodin Mojžíšovi, aby pověsil všecka knížata lidu na šibenici proti slunci. Proto, praví glossa, že trpěli tento hřích, a nechtěli jej napravit, byli všichni oběšeni. A zasáhl Bůh lid a zabil 23 tisíc lidí z národa Israelského, mimo ty, kteří padli z Moabských. O jiném ztrestání čteme v knize Soudců, kap. XIX a XX, o jednom člověku, jenž pojal ženu z Betléma a když vedl ji do města svého a šel mimo město Gabaa, kdež bylo pokolení Benjaminovo, a byla pozdní hodina, bylo jim tam zůstat. A když vešli do města, nenalezli, kdo by jich přijal, jelikož nebyli z onoho pokolení, a tak šli na náměstí a stáli tam. Kterýsi však šlechtník maje s nimi soucit, šel a uvedl je do domu svého. Tu však ihned přišli mladí mužové toho města, chtějíce

hřešiti s nimi, i dal jim host ženu svou. I drželi ji celou noc a nazejtří časně ráno přivedli ji zpět k domu onoho šlechtného muže a nechali ji před branou; a ona roze-pjavši páže, padla na zem mrtva. Když pak manžel její vstal časně ráno a otevřel bránu, uzřel ji mrtvou domnívaje se, že spí. Ale s velikým bolem dopraviv ji na svém sou-maru do svého města rozsekal mrtvolu její na kusy, a rozeslal po poslech ony kusy po celé Zemi Zaslíbené. Což vidouce Židé, podivili se tak velikému zločinu a shromáždili se všichni starší k onomu člověku. A zvěděvše věc poradili se s Bohem, co by měli činiti. I přikázal Bůh, aby válku zdvihli proti Gabaa. Což se i stalo, a v první válce padlo 22 tisíc lidí, ve druhé 18 tisíc a v třetí válce s jedné strany 30 tisíc a s druhé strany 25 tisíc a sto. Vylož příběh ten, jak máš v knize Soudců, kap. XX. O jiném ztrestání čteme v I. knize krá-lovské o Helim, který trpěl chlípnost synů svých, atd. Jiné ztrestání, jak čteme, stalo se v den Narození Páně na všech Sodomitech, kteří byli na světě. Neboť ten den zemřeli. Z těchto trestů vidíme, že Bůh velmi nenávidí tohoto hříchu. *Rozptýlím*, praví,

všechny obyvatele rozkoše a chlípnosti. Proto velmi ať nás to zdržuje, abychom nehřešili.

Jako třetí hlavní věc viděti jest, kterak snadno můžeme se vyléčiti. I jest mnoho léků. Prvním lékem jest rozjímati pozorně utrpení Kristovo, a jej na kříži mučeného, neboť praví Isaiáš: *Od chodidla nohy až do temene hlavy není na něm zdraví.* (1, 6). A člověk aby chtěl takových rozkoší zakoušeti na svém těle, když Kristus na svém těle tolik muk utrpěl, není rozumné. — Druhým lékem jest postiti se, to jest ujímati obroku koni vzpurnému, poněvadž jest příliš bujný; tak tělu ujímati jest obroku, to jest jídla a pití, neboť pokrmy dráždí člověka k chlípnosti; proto dlužno se zdržovati a postiti. Proto praví se v prefaci svatopostní: *Kterýž tělesným postem neřesti potlačuješ.* Poznam., že mnozí říkají, že nemohou se zdržeti toho hříchu. Příčinou jest, že vybočují z míry v jídle a pití. Chtějíť oni, jako jistá stařena, jež olejem chtěla uhasiti oheň, což jest nemožno, tak hojným jídlem a pitím uhasiti oheň chlípnosti, což jest skoro nemožno; proto dlužno se postiti a zdržo-

vati. — Třetím lékem jest pobožnost k Blažené Panně Marii. Připomeň, kterak pohled blažené Marie Panny hasil všelikou zlou žádost ve všech, kteří na ni pohleděli. Tak jste-li pokoušeni chlípností, pohleďte na blaženou Pannu v pobožnosti a modlitbě, a schladí vaši nezřízenou žádostivost. — Čtvrtým lékem jest mysliti na tresty pekelné, připravené chlípníkům. Ó, jak snesete ony tresty nejstrašnější! Pověz příklad o jednom poustevníkovi, k němuž přišla v noci žena, chtějíc jej nakloniti k smilstvu, a plakala a naříkala, aby jí otevřel. On otevřel a vida, že to žena, užasl a tázal se, jak v tuto hodinu atd. Ona pravila, že zbloudila cestou, lhouc, a aby měl slitování a ji zachránil před vlky, atd. A tak dobrý člověk přijal ji do své jizby. A když se ohřívali, vyvstala v něm hnutí chlípnosti skrze vábivá slova a pohledy. A když se rozhodoval zhřešiti, jelikož nikdo neviděl, náhle vrátil se v sebe a řekl si sám sobě: Zrádce, co chceš činiti? A vložil prsty své do ohně a páčil si je. Tu žena vidouc to dala se do křiku řkouc: Otče, co činíte? Odvětil poustevník: Nesnesu-li této trýzně, jež nepatrná jest, kterak snesu trýzní pekelných

čili ohně? A tak vyvázl a vypudil ženu. Pročež praví Žalmista: *Obráćeni buďtež hřšníci do pekla, a všichni národové, kteří zapomínají Boha (IX, 18).* — Pátým lékem jest mysliti na vlastního Anděla, který vždy jest při tobě. Odtud Bernard: Neodvažuj se činiti v přítomnosti Andělově, čeho v mé přítomnosti bys se neodvážil. — Šestým lékem jest mysliti na krásu duše své, kteráž jest k obrazu a podobenství Božímu stvořena, kteráž i slunce krásnější jest co do přirozenosti, a kterou přece tak hyzdíš hříchem chlípnosti. Pročež *umejte se, čisti buďte, odejměte zlo myšlení vašich (Isai. 1).* Vylož na thema dané; atd. — Bohu díky.

ŘEČ ČTVRTÁ

O HŘÍCHU OBŽERSTVÍ

CHLĚB NÁŠ VEZDEJŠÍ DEJ NÁM DNES. MAT. VI.

ot čtvrtá prosba Modlitby Páně, v níž žádáme zaopatření tělesného, jehož třeba k životu. Chlebem pak rozumí se veškeré zaopatření. Proto pravil Bůh Adamovi v kap. 3. Genese: *V potu tváře své jísti budeš chléb svůj.* Tím nemíni ovšem Bůh, že jedině chleba dobývalo by se s potem, nýbrž i všeho jiného potřebného člověku k výživě. Neboť k zachování života jest člověku třeba i mnoho jiného, jako vína, masa, ovoce, ryb, šatů, dříví atd. Proto žádající chleba žádáme celého zaopatření. Prosba tato jest proti hříchu obžerství. Obžerní totiž nejsou spokojeni chlebem, ani zaopatřením,

jež Bůh dává jim podle jejich stavu, nýbrž stále si stýskají na Boha a žádají si skvostných jídel atd. Poněvadž tedy tato prosba jest proti hříchu obžerství, bude i řeč o hříchu obžerství. Při tom povšimneme si tří věcí.

*Předně, jak poznáme, je-li v nás jistě.
Za druhé, jak protiví se Bohu převelice.
Za třetí, jak můžeme se z něho snadno vyléčiti.*

Předně tedy je-li v nás, poznáme, přihlédneme-li, co jest hřích obžerství a v čem pozůstává. Tož obžerství záleží v nezřízené žádostivosti jídla a pití. Z čehož možno takto je popsati: Obžerství jest nezřízená žádostivost jídla. Nezáleží totiž v jakékoliv, ale jen v žádostivosti nezřízené. Odtud podle sv. Tomáše takto se popisuje: Obžerství jest nezřízená žádostivost pokrmu a nápoje. A táže se sv. Tomáš (II, 2, qu. 146, art. 2), zdali obžerství, to jest takováto nezřízená žádostivost jídla a pití, jest těžkým hříchem, a praví způsobem vysvětlovacím, že člověk jest řízen k jedinému poslednímu cíli, totiž k Bohu, toho aby požíval a jím se těšil.

Jest tudíž Bůh posledním cílem člověka, a cokoli činíme, mluvíme nebo myslíme, vše má se díti, abychom tohoto cíle, totiž Boha, mohli požívat. Proto praví svatý Doktor: žádá-li si člověk takovéto rozkoše jídla a pití, že v tuto rozkoš klade svůj cíl, hotov jsa jednati proti přikázáním Božím, aby cíle toho dosáhl, jest taková nezřízená žádostivost smrtelným hříchem a nazývá se obžerství, poněvadž takoví lidé obžery se nazývají, a poněvadž takoví obžerové břicho, jež krmí, a toho druhu rozkoše nad Boha stavějí. A v ten smysl mluví Apoštol o obžercích k Filippským v kap. III: *Kterýchžto Bůh břicho jest. A takto jest smrtelným hříchem.* Jinak určuje se tato nezřízená žádostivost jídla a pití podle poměru jejího k cíli, jako když třebaš touží někdo příliš po rozkoši jídel, přece však ne tak, že by pro to chtěl něco učiniti proti zákonu Božímu. Takto jest ona nezřízená žádostivost hříchem lehkým a nazývá se obžerstvím v širším smyslu. Zde však mluvíme jen o způsobu prvním, pokud totiž jest hříchem smrtelným. A blažený Řehoř (30. Moral.) uvádí patero druhů obžerství, a já zároveň vyložím projevy tohoto hříchu, jichž jest sedmero.

První jest jidati neuctivě.

Druhý jest jidati přes míru.

Třetí jest jidati nepořádně.

Čtvrtý jest jidati hltavě.

Pátý jest jidati a píti často.

Šestý jest jidati příliš skvostně.

Sedmý jest příliš mluvíti u stolu.

První projev jest jidati nebo píti neuctivě, to jest bez úcty, bez předchozího požehnání nebo znamení kříže. Jestit znamení kříže dryákem proti jedu všech pokrmů. Poznamenej podle přírodopiscův, že jsou někteří hadi tak jedovatí, že pokaždé zanechají jed svůj na ovoci nebo na vodách a zelinách, a proto jísti z oněch plodů bez dryáku jest nebezpečím smrti. Tak kořenem jedu všech pokrmů byl pokrm Adamův, jež had napustil jedem hříchu, proto od té, co kořen byl napuštěn a učiněn nebezpečným, všechny pokrmy tělesné jsou otráveny. Proto Kristus, dobrý lékař, připravil dryák, aby pokrmy nemohly nás tížiti. Dryák jest znamení kříže nebo nějaká modlitba, jako Otčenáš nebo jméno JEŽÍŠ. Je-li některá osoba tak obžerná, aspoň at říká JEŽÍŠ, jinak vydáváte se u veliké nebezpečnosti. Pověz příklad, jež uvádí bl. Řehoř v Dialekt.

o jedné jeptišce, která šla do své zahrady a natrhala lociky a jedla nepokřížovavši sebe ani pokrmu. Zlý duch však byl na locikách, a jak jeptiška pojedla, vstoupil zloduch do ní a jal se ji trápiti. A zaklínán byv démon jistým svatým biskupem, proč vstoupil, odpověděl, že neučinila kříže, aniž se poručila Bohu. Jiný příklad čteme v knize ›*Životy Bratří Kazatelů*‹ o jednom bratru, který šel bez dovolení z kláštera do dvorce na pitku. A ďábel vešel do něho, protože jedl neuctivě neučiniv kříže, jak vyznal ďábel. Považte tedy, jak velikému nebezpečí se vydávají obžerníci, kteří jídají a pijí bez požehnání a znamení kříže. Ukaž jim, jak se dělá kříž. Odtud Apoštol v I. ep. IV kap. k Timotheovi: *Pokrmy stvořil Bůh k požívání s díkyčiněním věřícím a těm, kteří poznali pravdu. Neboť všeliké stvoření Boží dobré jest, a nic nemá se zamítati, co s díkyčiněním se požívá; posvěcujet se to slovem Božím a modlitbou.*

Druhý projev jest jísti p ř e s m í r u. Pověz, jak někteří bídáci všecko jen jen shltat, a nemohou se nasytiti. Poznam., kterak vybočují z míry v jídle a pití a jsou opilí o deváté hodině (ráno) a tu mluví všemi

jazyky. Jiní celý den stojí v hospodách, v hernách žvaníce a pomlouvajíce, a chudera žena jest doma se třemi neb čtyřmi dětmi a mají víno leda zkyslé nebo žádné, a když přijdou muži domů v pozdní hodinu a ne- naleznou večeře připravené, tropívají veliký hřmot, a tatar často řadí po domě, a ženy mnohdy utrží výprask, a z ničeho nic muž opustí dům a nestará se o výživu své manželky a dítek. A ženy často vidouce to, získávají si zvláštní přátele, kteří se o ně starají, a stávají se nevěstkami, a mužové jsou toho příčinou. Proto necht varují se atd. Poznamenej, co následuje z nemírnosti takových, že zhusta najdou je na lůžku nebo na jiném místě mrtvé, nebo přijde na ně vodnatelnost nebo horečka nebo třesení hlavy a rukou, a mají oči zarudlé jako podlité šarlatem. Poznam., co dí pravidlo lékařské, že více lidí pohubí obžerství nežli meč. Proti takovým mluví moudrý Sirach v kap. XXXVII: *Nebud' hltavý při všelikém hodování a nevrhej se na každou krmi. Neboť v mnohých krmích bude nemoc, a hltavost přiblíží se až k pohnutí žluči. Pro obžerství mnozí zemřeli, kdo však zdrženlivý jest, přiloží si života.* A u Isaiáše v kap. V. Hospodin ta-

kovým pravi: *Běda, kteří vstáváte ráno, abyste chodili po opilství a pili až do večera.* Proto střežte se, abyste přes míru nejedli a nepili, ale z přebytku dávejte almužnu chudým. Odtud blažený Pavel učí nás míře života, jídla a pití, právě k Titovi, kap. II: *Střídmě a spravedlivě a svatě živi budme na tomto světě.* Zde pravi tři věci: Předně pravi *střídmě*, to jest s měrou, bez vybočování. Dále pravi *spravedlivě*, to jest nejísti plodin a drůbeže ukradených, atd. Poznámenej o Tobiášovi (II. kap.), který uslyšev bečeti berana v domě, tázal se ženy, od koho jej má, atd. Za třetí pravi *svatě*, totiž dávatí chudým z lásky k Bohu ostatky a přebytky, neboť to pravi Kristus (Luk. XI): *Co nadbývá, dávejte almužnou* atd. A to velmi líbí se Bohu, a jest to dílo milosrdenství, a Bůh řekne takovým na soudě: *Pojďte, požehnaní Otce mého, vládněte královstvím připraveným vám od ustanovení světa. Lačněl jsem a dali jste mi jísti. Žíznil jsem a dali jste mi pítí* atd. (Mat. XXV.)

Třetí projev jest jísti a pítí *nepořádně*, to jest mimo hodinu, když určitý čas se nezachovává v jídle a pití, ale někteří předcházejí hodinu, jako ti, kteří ráno hned

jak vstanou žádají chleba a jedí, nebo jdou do hospody. Takoví podobní jsou malým dětem, které sotva vstanou, volají po chlebě. Takoví nespořádaní měli by se báti zlořečení Božího, o němž mluví Písmo: *Běda tobě země, jejížto král pachole jest a jejížto knížata ráno jedí* (Kaz. X). Země, tot člověk, neboť ze země učiněni jsme a do země spějeme. Král, tot svobodná vůle, a nazývá se pacholetem, když neumí sebou vládnouti, neboť jest jako pachole, poněvadž neovládá člověka, ale hned jako pachole jí. Knížata, tot patero smyslů těla, kteří by měli podporovati krále, t. j. svobodnou vůli, v dobré správě člověka, a v ovládnutí ho; proto běda zemí atd.

Čtvrtý projev jest jísti hltavě jako vepři. Někteří totiž jídají tak spěšně, že z přílišného spěchu někdy se udávají. Nemá se tak spěchat, ale dlužno jísti s oddechem a dobře žvýkati v ústech, neboť to velmi slouží k zažívání čili rozmělnění potravy. Jest pak několikero rozmělnění: první jest v hrnci, druhé jest na talíři; dobře krájejte pokrmy; třetí v ústech; dobře žvýkejte jídlo a neberte všech jídel najednou, ale po jednom pokrmu jezte druhý; další změlnění

potravy děje se v žaludku. — A tak uchová se život váš v svatosti po dlouhý čas, kdežto budete-li jísti jako vepři spěšně, přivodíte si nemoce. Proto praví Písmo sv.: *Nebud hltavý při všelikém hodování* (Sirach XXXVII); ale jidejte, jak se sluší, pokrmy zdraví užitečné. A nevrhej se na každé jídlo, neboť jedno jídlo má takové zažívání, jiné onaké. Takto rodí se zlé nemoci, poněvadž jedno jídlo brání zažívání druhého. Proto dobře praví se v textu citovaném: *V mnohých krmích bude nemoc.*

Pátý projev jest jísti nebo píti příliš často. Jsou totiž takoví, kteří nespokojují se jedním občerstvením nebo dvěma, ale třikrát, čtyřikrát, ba i pětkrát za den jedí. Pověz, jak za nejstarší doby lidé jedli jen jednou za den, proto dožili se mnoha let, sedmi set, osmi set, i více, jak patrně o Adamovi, Noemovi, Methusalemovi (Gen. V). A jedli jen ovoce a pili vodu. Za doby Noemovy však po potopě počali jísti maso a píti víno, ale jedli pouze jednou. A tehdy život lidský se zkrátil, neboť byl jen sto dvacet let, jak patrně z Gen. VI. Za času Davidova pak počali jísti dvakrát, a život lidský se zkrátil a byl 70 neb 80 let. Proto

praví sám David v Žalmu LXXXIX: *Dnů let našich, u některých, sedmdesát let. Jestliže pak v mocnostech, osmdesát let; co více nad ně, námaha a bolest.* Ale nyní nespokojujeme se jísti jednou nebo dvakrát, nýbrž třikrát, čtyřikrát a ustavičně po celý den. Proto život náš jest překrátký, a lidé umírají mladí, v 25. nebo 30. roku. A z toho často pocházejí horečky, otylost, a jiné nemoce z nestřídmych vybočování. A říkají: O, to jest nákazou a pod. Pravím, že nákaza jsou nestřídmosti vaše, neboť nezachováváte míry ve správě životní. Proto střeďte se, abyste příliš často nejedli a nepili, neboť pravím vám, že to neprospívá tělu ani duši. Jezte spořádaně, ne příliš, v den postu jednou, v jiné dni stačí jísti dvakrát, mimo dělníky. Proto praví Básník: Jídlo jednou, kdo spravedlivý, atd. — Zde můžeš říci o vlastnostech lidí, kteří vymlouvají se z postu.

Šestý projev jest dychtiti po příliš skvostném jídle. Pověz, jak jsou lidé, kteří stále baží po lahůdkách, a jinak se nespokojují, a jsou někteří tak špatně vychovaní, že nemají-li vždy lahůdek, nebudou jísti. Pověz, kterak onen bohatec hodovník byl zatracen, že příliš skvěle jídal. O němž

Kristus (Luk. XVI): *Člověk jeden byl bohatý atd. Co následuje? Umřel jest bohatec a pohřben jest v pekle. Proto proti tomuto projevu obžerství praví: Chléb náš vezdejší dej nám dnes, nepraví krmě skvostné, ale chléb, který by právě dostačil, to jest zaopatření, jež Bůh dává každému podle jeho stavu.*

Sedmý projev jest přílišné mluvení u stola. Nebývá ovšem na počátku stola povídání a rozprávky, ale všichni mlčí, ale až břicho jest plné, všichni mluví zároveň. Činít obžerci jako dudy, které nehrají, dokud nejsou plny. Tak obžerníci, když jsou u stola, nic nemluví, dokud nejsou plni, ale potom začnou vydávati rozmanité zvuky. Jeden se hádá, jiný křičí, jiný pomlouvá, jiný šprýmuje, jiný zpívá, jiný hovoří o ženských, i slova nepočestná, jiný se chechtá. Proto k závěrku slyšme, co praví autorita v I. ep. sv. Petra, kap. V: *Bratři! střízliví buďte, atd.*

Přihlédněme k druhé základní věci, kterak totiž tato neřest protiví se Bohu převelice. A to lze viděti z trestů, které Bůh seslal za tento hřích. První ztrestání stalo

se na Adamovi a Evě, protože jedli z ovoce zapovězeného. Pověz celý příběh, jak Bůh v ráji pozemském zasadil dva stromy, dřevo života a dřevo vědění dobrého i zlého. A chtěl Bůh, aby jedli ovoce dřeva života, které bylo by je uchovávalo v životě a svatosti, ale přikázal, ať nejedí z ovoce dřeva vědění dobrého a zlého. Pověz, kterak had přišel a konečně na pokoušení jeho pojedli. Pověz o trestech Adamových, že přišel Bůh a praví Adamovi: *V potu tváře své jísti budeš chléb svůj* (Gen. III). Hle, jaké ztrestání uložil Bůh na hřích ten, a dosud trvá tento trest, neboť pro hřích ten s potem a prací jest nám dobývati si živobyčí. Řekneš-li totiž: Proč máme tolik prací? pravím, že za hřích obžerství. Eva také byla potrestána, an jí řekl: *V bolesti roditi budeš děti a pod mocí muže budeš, a on panovati bude nad tebou*. Dosud trvá tento trest na ženách, neboť za hřích obžerství jediné Evy rodí s bolestí, a mají tolik béd. V Knize Numeri XXI čteme o jiném ztrestání, jímž pokutoval Bůh Židy za hřích obžerství, kteří na poušti nemajíce obilí, ani vína, ani masa, ani oleje, pravili Mojžíšovi: Dej nám jísti, atd. I pomodlil se Mojžíš k Hospodinu, a ihned spadla manna, jež byla

pokrmem nejvzácnějším, velikosti hrachu, a z tohoto pokrmu všichni jedli a sytili se 40 let. A po čtyřiceti letech reptali proti Bohu a na pokrm, řkouce: Duše naše hnusí si tento pokrm tak ničemný. A Bůh slyše reptání jejich pravil Mojžíšovi: Co jest lidu, že reptá? Odpověděl Mojžíš: Pane, není spokojen tímto pokrmem, ale žádá si masa. I řekl Bůh: Shromáždíš je, a zítra dám masa v takové hojnosti, až jim chřípěmi poleze. A na zejtří pršely jim křepelky, a najedli se jich dosyta. Připomeň, jak Bůh je ztrestal: ihned poslal na ně hady, kteří je hubili. Pravi o tom prorok David v Žalmu LXXVII: *Ještě byll pokrmové v ústech jejich, a hněv Boží vstoupil na ně.* A veliké množství národa pomřelo. — O jiném ztrestání čte se v Novém Zákoně, a to Luk. XVI, o zatracení onoho zlého bohatce, který hodoval každý den skvěle, žádného milosrdenství neměl k chudému Lazarovi, jenž ležel u dveří jeho, pln vředů, a toužil nasytiti se drobty, jež padaly se stolu boháčova, a nikdo mu nedával. Pověz o zavržení tohoto bohatce: i zemřel a pohřben jest v pekle se svými počtami atd. A vida bohatec Lazara v lůně Abrahamově pravil: Otče Abrahame, smiluj se nade mnou

a pošli Lazara, ať omočí konec prstu svého ve vodě a zvlaží jazyk můj, neboť trápím se v tomto plameni. Hle, ztrestání tohoto bídného obžerce. Ó, ubohý bohatec, proč neuschránil si láhvičky vína nebo vody? Schraňujet se to, co dává se chudým z lásky k Bohu, ale on nechtěl dáti, nýbrž vše chtěl pro sebe, proto prosil tisíc let a déle o kapku vody, a nemohl jí obdržeti, a nikdy neobdrží. Proto praví Kristus (Luk. XXI): *Hleďte, aby snad nebyla obtížena srdce vaše obžerstvím a opilstvím*, atd. Rovněž jeví se, kterak tento hřích protiví se Bohu, dostiučiněním člověčenským, jež Bůh vykonal za tento hřích. Poněvadž sám Adam zhřešil obžerstvím, proto Kristus zadost činil postem, postě se 40 dní a 40 nocí, u věku, v němž Adam zhřešil. A na kříži trpěl na zadostučinění, když pil ocet se žlučí. Odtud Žalmista: *Dali za pokrm mně žluč, a v žízni mé napojili mne octem*. Z toho tedy zjevno, jak Bůh má v nenávisti tento hřích.

Přístupme k třetí základní věci, kterak totiž můžeme se snadno vyléčiti. I jest mnoho léků: Prvním lékem jest mysliti, jaká pošetí-

lost jest krmiti tělo, jež ztráveno bude červy. Sirach. X: *Když totiž zemře člověk, zdědí hady a šelmy a červy.* — Druhým lékem jest pomýšleti na večeři připravenou nám na onom světě, budeme-li žítí střízlivě a střídmě. Poznam., jak drahocenná jest ona večeře, kde obžerstvují se andělé a svatí drahocennými pokrmy, jakých nelze si ani vymysleti, neboť jak se praví u Isaiáše LXIV a v I. Kor. II: *Oko nevidalo a ucho neslychalo, a v srdce lidské nevstoupilo, co připravil Bůh těm, kteří ho milují.* A o této večeři mluví se také v Apokal. XIX: *Blažení, kteří k večeři Beránkově povoláni jsou.* — Třetím lékem jest mysliti na hlad Kristův, když kázal po světě, neboť často neměl co jísti, ba učedníci jeho klasy sbírali, a tak se živili. — Jiným lékem jest rozjímati hlad Kristův v jeho údech, totiž chudých, neboť jest mnoho chudých a dobrých, kteří umírají hladem a zimou, protože mají dům svůj plný rodiny. A dal-li vám Bůh s dostatek jídla a pití, proto nesmíte páchat nestřídmosti. A jest vskutku podivno, proč nehryže svědomí mnoha boháčů, kteří tak oplývají, a ubozí chudáci umírají hladem a zimou, a jinými bédami, když přece Kristus dobra chudým

prokázaná jakožto jemu učiněná přičítá, řka: *Amen pravím vám ; cokoli jste učinili jednomu z nejmenších mých, mně jste učinili (Mat. XXV).* Jinak co vyřkne Kristus v den soudu, až řekne: *Lačněl jsem a nedali jste mi jísti,* atd. Vykládej dobře a směle o tomto hříchu proti těm, kteří nechtějí dávatí almužny chudým, ač přece jsou bohatí, ale když slyší chudého prositi a volati, říkají sluhům svým, ať ho odbudou. A já pravím tobě, že až ty budeš volati na konci dnů svých: Pane, otevři mně, řekne tobě: Amen pravím tobě, neznám tě. Proto atd.

ŘEČ PÁTÁ

O HŘÍCHU HNĚVU

A ODPUSŤ NÁM NAŠE DLUHY,
JAKOŽ I MY ODPOUŠTÍME NAŠIM
DLUŽNÍKŮM. MAT. VI.

ot pátá prosba Modlitby Páně, v níž žádáme za promíjivé odpuštění, aby totiž Bůh odpustil nám naše dluhy, t. j. hříchy, jež nazývají se dluhy. Důvod, poněvadž hříchem zavazujeme se Bohu k zaplacení veliké summy peněz. Proto praví doktoři, že z přísného požadavku spravedlnosti zavazuje se člověk každým smrtelným hříchem k pokání sedmi let. A poněvadž jsme křehcí a nejsme s to tolik zaplatiti, proto žádáme, by nám hříchy ony byly odpuštěny. Odtud praví Kristus, Mat. IV: *Všechen dluh odpustil jsem tobě,*

*poněvadž jsi mne prosil. Ale chce Bůh, abychom i my odpouštěli dlužníkům našim. Jest tudíž tato prosba přímo proti hříchu hněvu. Hněviví totiž nechtějí odpouštěti svým dlužníkům urážky, ale chtějí-li býti spaseni, a aby Bůh odpustil jim jejich dluhy čili provinění, nutno, aby sami odpouštěli. Proto Mistr nebeský praví učedníkům v Modlitbě Páně, za nás všechny: *A odpust nám naše dluhy*, atd., poněvadž tak dlužno činiti. Jelikož tedy tato prosba jest proti hříchu hněvu, bude i řeč přítomná o hněvu, a všimneme si trojího na tomto hříchu, jako na jiných.*

*Předně, je-li hněv v nás jistě.
Za druhé, jak protiví se Bohu převelice.
Za třetí, jak můžeme se z něho snadno vyléčiti.*

Předně pravím, je-li hněv v nás, atd. I pravím, že to poznáme, uvážíme-li, co jest hněv, a v čem pozůstává, v jakých totiž projevech. K tomu věděti jest, že podle sv. Tomáše (II, 2, qu. 8, art. 2) hněv jest jakási vašeň žádosti citové, která určuje náruživost

hněvnou. Hněv jest tedy vašeň spojitá, určuje totiž tu kterou vašeň. Vášeň může býti dobrá nebo zlá, dobrá, je-li rozumem řízena, zlá, jestliže řád rozumový překračuje. Na příklad žádá-li si rozhněvaný pomsty, aby totiž podle rozumného řádu stala se pomsta taková, takový hněv jest chvalitebný, a nazývá se hněv „pro nebe“. Jestliže však někdo touží po pomstě, ať jakkoliv, proti rozumnému řádu, jako třeba touží-li, aby byl potrestán, kdo nezasloužil, nebo více než zasloužil, a má-li zločinec ztratiti jen jednu ruku, chtěl by, aby ztratil život, nebo jestliže žádá si, aby pomsta se stala nikoli podle zákonitého řádu spravedlnosti, to jest, nechce, aby se stala náležitá spravedlnost, aby slyšena byla strana, ale hned aby nastalo potrestání, nebo žádá-li si pomsty ne za účelem náležitým, jenž jest zachování spravedlnosti a náprava viny, ale jedině aby se sám pomstil, a dojde-li k souhlasu, taková žádost jest zlá a sluje hněv neřestný, a jest těžkým hříchem. Někdy také pozoruje se podle hnutí nemírně pojetého, protože příliš vše uvnitř takováto žádost, a tu i když pomsta byla by spravedlivá, přece takový hněv nebyl by bez hříchu, jelikož nemírně jest pojímán. Proto praví

Žalm: *Hněvejte se a nehřešte, že totiž takovýto hněv nemá býti neumírněný. A o tomto hněvu, jelikož se žádá buď jak buď, proti řádu rozumnému, mluvíme zde, jenž jest hříchem smrtelným. A takovýto hněv definuje Glossator při knize Levitikus, kap. XIX: Hněv jest žádost pomsty. A všimneme si při něm tři věci, a to těch, jež výše byly vytčeny na počátku této řeči. A také poznáme, je-li v nás, poznáme-li jeho dítky, které totiž udává Řehoř (*Moral. 30*), a jichž jest těchto šestero:*

První jest potupa.

Druhé povyk.

Třetí svár.

Čtvrté rozhořčení.

Páté rouhání.

Šesté nadutost mysli.

První tedy jest potupa. A poznamej, že potupa záleží v zneuctění, jež činí někdo jinému nějakým slovem, pro které ztrácí čest svou, kterou dříve měl, a to nazývá se potupou. Na příklad, snad někdo tobě ukřivdil, ale řekneš-li: Lotře, dobře vím, jaký jsi, zdaž neostýcháš se býti s lidmi poctivými ty, který jsi takový lotr, zrádce, atd.?, hle, tot potupa, neboť dříve byl on považován od

jiných za dobrého člověka, a nyní budou jím opovrhovati, kteří by mu byli věřili. A budou to rozšiřovati a řeknou: Kdyby tomu tak nebylo, jistě nebyl by se odvážil říci takové věci. Taktéž o ženách atd., a přece nic nebude atd. Tot tedy potupa, když někdo zneuctívá jiného u přítomnosti jiných, a jest hříchem smrtelným přetěžkým, když totiž zamýšlí zbaviti někoho cti, a tento hřích není menší než loupež. Někteří totiž lidé milují čest jako jmění čili statky časné, proto jako při krádeži jest dáti náhradu. Neboť když říkáš na někoho nějakou chybu, jako když řekneš: Zloději, nebo zlodějko, tu říkáš potupu. Poznam., že bys se neodvážil říci takto královské dceři francouzské, ale přece nebojíš se říci o dceři krále věčného, a ji zneuctiti, proto hřešíš smrtelně. V ten smysl pravil Kristus: *Kdo řekne bratru svému blázne, hoden bude pekelného ohně* (Mat. V). Důvod, jelikož hřešíš smrtelně, a za každý smrtelný hřích zasluhujeme pekelného ohně. Ale zde vzniká otázka, zdali vždy způsobení křivdy jest smrtelným hříchem. Podle svatého Tomáše (II, 2, qu. 72, art. 2) když slova vycházejí z affektu vnitřního, jest uvážiti, jakým affektem pronášejí se slova. Jestliže

totiž úmysl k tomu se nese, aby slovy těmi zbavil člověka cti, tu vždycky jest to hřích smrtelný. Jestliže však toho nezamýšlí, ale snad k nápravě, nebo pro něco jiného propukne v ona slova, tu není to potupa, leč podle okolností, ani hřích smrtelný, ale jest nutno rozeznávati v takových slovech, neboť pro neobezřelé pronesení mohlo by býti slovo tak těžké nebo křivda tak těžká, že by onoho zbavovala cti.

Druhé dítě jest p o v y k, jenž obyčejně přihází se při rušení pokoje a útočení na pravdu. Poznam., že jsou lidé, kteří vidouce, že nemohou míti po svém, a že pravda je usvědčuje, tu křičí a ohlušují posluchače svými křiky, takže pravdu matou a potlačují, a to zvláště stává se ve shromážděních čili sněmech: když vidí, že nemohou učiniti po svém, vstávají a smlouvají se s tím a oním, a vidí jasně, že přímo jednají proti pravdě, a tu křičí a matou celý sněm. Takovýto povyk pochází z hněvu případně, a jest druhým dítkem hněvu. Pověz po případě, zdá-li se ti, kterak jest sněmovati čili na sněmě se chovati, jako jest zachovávatí řád při střelbě do terče. Neboť konati sněm nic jiného není než stříletí do terče. A po-

znamenej, že při střelbě do terče zachovává se patero věcí, jichž dlužno šetřiti i na sněmu. Předně, než někdo střílí, aby shromáždili se všichni hráči; tak i na sněmu. Za druhé, když všichni ke hře se shromáždili, aby stanovilo se znamení, cíl, k němuž všichni mají mířiti; tak má býti i na sněmu. Cílem jest obecný prospěch, k němuž všichni mají mířiti, s té i oné strany, to jest pracovati na sněmu nikoli o vlastní zájem, a o vlastní prospěch, ale o zájem obecný, o prospěch obecný. A o takových praví obecné přísloví: „Špatná střelba do terče, se dvou stran-li se střílí.“ Takoví totiž, kteří ženou vodu na svůj mlýn, nestarajíce se o prospěch obecný, nejsou dobří hráči; proto směřujte k cíli, totiž k prospěchu obecnému. Za třetí položí se meze, to jest bázeň Boží. Neboť na všech sněmech šetřiti jest toho, aby čest Boží vždy byla zachována. Za čtvrté dlužno stříleti hráč za hráčem; právě tak na sněmu ať mluví muž po muži a nikoli všichni zároveň. Poznam. proti některým, když slyší někoho upřímného vysloviti dobrý návrh, lepší snad než sami dali, ihned dávají se do křiku a nedají mu mluvíti. Neplatí hra, nedovolíte-li všem

hráti, totiž všem mluvití; všech dlužno slyšeti, a tak každý ať dá co možná nejlepší radu, maje zřetel na čest Boží a prospěch obecný. Za páté, kdo nejlépe hraje, dostává skvosty, tak i vy držte se toho, jenž dal nejlepší radu, a jemu ať dostane se skvostů, to jest splnění jeho návrhu. Hle, jak sněm s klidem, a nikoli s křikem jest konati. Proto moudrý Sirach XXXII: *Synu, bez rady ničeho nečiň, a po činu nebudeš litovati.*

Třetí dítko hněvu jest svár. Svár totiž záleží v jakémisi rozrušení při činech. Jestli svár jakási válka soukromá z nezřízeného vzrušení vůle mezi soukromými osobami, a vždycky ve sváru jest hřích. A na tom, kdo napadá jiného, vždy jest hřích smrtelný. Kdo se brání, může býti bez smrtelného, a někdy, ale zřídka, bez všedního, někdy má i smrtelný, podle rozličného hnutí mysli, a podle různého způsobu obrany. Neboť brání-li se v dobré horlivosti s náležitou umírněností, není to hřích, jestliže však s duchem pomsty, a to s vybočením z náležité umírněnosti se brání, vždy jest to hřích lehký. Tak na př. když nějaké lehké hnutí nenávisti nebo pomsty se přimísí, nebo když způsob velmi překračuje

umírnění a obranu. Jestliže však s rozhodnou myslí povstává proti útočícímu, aby jej zabil nebo těžce napadl, jest to hřích smrtelný. Poznam. též o těch, kteří nemohou se pomstiti na osobě toho, jež mají v nenávisti, povstávají proti statkům jeho, buď že zakládají oheň v domě jeho nebo na poli, když jest obilí, nebo ničí vinice, nebo jakkoliv jinak se mstí, a povinni jsou k náhradě.

Čtvrtý projev jest rozhořčení, a děje se dvojím způsobem, buď proti Bohu nebo proti bližnímu, a toto rozhořčení jeví se ve tváři, v očích, a obyčejně říká se takovým: Ty jsi rozhněván! Pověz tedy o rozhořčení proti Bohu a netrpělivosti, že pro trochu trápení, jež Bůh jim dává, ihned se horší na Boha, ať trápí je v osobě vlastní, nemocemi, nebo ať trápí je na statcích a dětech smrtí, a na příbuzných a přátelích, nebo také na statcích časných bouřemi neb válkami, všechny totiž tyto útrapy čili zla od Boha přicházejí, a jmenují se zla za trest, a všechna přijímati a snášeti dlužno s trpělivostí. Podle textu k Židům X: *Trpělivosti vám potřebí jest*, nebo podle Luk. XXI: *Trpělivostí vládnouti budete dušemi svými*. Promluv o netrpělivosti některých, kteří hned

zdvíhají se proti Bohu, řkouce atd., a kdyby měli jej v moci, co by řekli jemu? Pověz, kterak Bůh činí velikou milost člověku, dává mu trápení a soužení na tomto světě, neboť to znamením jest, že Bůh jej miluje. Bůh dal trápení Abrahamovi, přikázav mu, aby zabil syna svého Izáka (Gen. XXII). Ale Bůh to činí, aby zkoušel, zda budeme jemu věrni trpělivostí, a aby odměnil naše zásluhy a ctnosti v nebesích. Pověz, že jsou lidé, kterých Bůh nenavštěvuje na tomto světě trápením, ale mají vše, čeho se jim zachce, a to jest veliká výstraha. Čte se totiž v legendě bl. Ambrože, že zastaviv se jednou se svými žáky u domu jakéhosi boháče a uzřev množství synův a dcer, a takovou hojnost statků, s podivem pravil pánovi domu: Pane, čím jsou všichni tyto synové a dcery? Ten odpověděl: Toto jsou moji synové, a to jsou vesměs dítky mých synů, atd. Také vám pravím, že vždy se mi vedlo dobře a nikdy zle, nikdy nebylo nemocí atd. A sv. Ambrož slyše to svolal služebníky své a pravil: Jistotně Bůh nebydlí v tomto domě, odejděme rychle, atd. A když byli za domem, ihned oheň s nebe spadl a spálil všecky, kteří tam byli. I pravil svatý

Ambrož: Zdaž jsem vám dobře neřekl, že Bůh není v tom domě? Nuže dobré znamení jest, když Bůh dává trápení a trpělivě je snášíme. Poznam.: jsou někteří jako psi, zvaní ovčáctí, kteří cení zuby když je pán bije, a tu pán vezme meč a zabije psa. Tak mnozí, když bije je Bůh trápením, cení zuby potupami a zlořečením, až někdy Bůh chopí meč smrti a zabije je, a vrhne je do jámy pekelné. Proto varujte se, a mějte dobrou trpělivost. — Jiné jest rozhořčení, jež děje se proti bližnímu; někteří totiž tak jsou prchlíví, že mihne-li se jim pleva před očima ihned povstávají zlobíce se, a říkají slova křivdivá, nebo i mihne-li se jim moucha před očima, horší se.

Páté jest r o u h á n í. Páše se mnoha způsoby, a zvláště při karbanu, kde hráči povstávají proti Bohu s tupením a rouháním a pliváním do nebe. Pověz příklad o onom hráči, jenž prohrav peníze a šaty, šel domů pro šperky ženiny; a když byl v jedné vesnici, potkal tam jakousi ženu s pláštěm na hlavě, jež plakala řkouc: Proč vraždíš, proč vraždíš mého syna? Onen hráč všimnuv si na ta slova ženy, pravil jí: Paní, nevraždím syna vašeho, a nikdy jsem

nikoho nezavraždil. Ba vraždíš, pravila ona. Tu on: Kdo jste? Jsem Matka Boží, a chceš-li pozbyti peněz svých, aspoň nezneuctivej mého syna tupením a rouháním; a tak zmizela mu s očí. On pak dal se na pokání. Tak i vy, kteří chcete prohrávat své peníze, aspoň netupte Syna Panny. Promluv obšírně o rouhání. Poznamenej, jak Bůh stýská si na rouhání a na pány, kteří je trpí. Isai. LII: *Panovníci jeho nesprávně činí, a ustavičně jménu mému děje se rouhání.* Pověz o svatém Ludvíkovi, králi francouzském, kterak vydal nařízení proti tomuto hříchu, aby pysky rouhačům byly páleny, a jak učinil onomu šlechtici, který se rouhal; a když mnoho vévodů a baronů se přimlouvalo, řekl král: Rád bych, aby tato neřest byla vyplněna z království mého, a byl bych ji trpěl na rtech svých? Ale nyní nevydává se žádných nařízení proti rouhačům, a proto pro nic Bohu děje se rouhání. Za to Bůh povstává proti nám bouřemi, ranami morovými, válkami. Vylož dobře, že zla, jež trpíme, hříchy naše zasloužily, jak praví Řehoř.

Šesté dítě jest nadutost mysli, neboť jsou někteří tak nadutí a nafouklí v srdci,

že pro nic za nic chovají nenávist v srdci a nechtějí říci slova, a budou choditi rok i dva, a nepromluví s člověkem, a stále jsou ve hříchu smrtelném. Pověz, jaké nebezpečí jest, chovati zášť nebo nenávist v srdci, atd., a takoví před zpovědníky, chtějíce je oklamati, říkají, že odpouštějí ze srdce, ale nepromluví. Pověz, jak lhou, neboť slova jsou známkami pocitů, jež jsou v duši. (Perihermenias I.) Všimněte si známek. Neboť milujete-li někoho, hned se to pozná v slově, a nenávidíte-li, atd. Pověz příklad o kupci, který přišel k svatému Vincenci, a choval nenávist k bratru svému, že jej připravil o jmění a konečně přivedl na mizinu, a často se z tohoto hříchu zpovídal a nemohl dostati rozhřešení, protože přál si bezpráví oplatiti. Potom vyznal se mistru Vincencovi, jemužto mistr Vincenc: Nechcete-li šetřiti jeho, vece, aspoň sám sebe šetřte. On pravil: Mistře, nerozumím vám, vysvětlete mi to. I dí mistr: Povězte, nenávist, již máte v srdci, komu škodí, vám či bratru vašemu? Zdaž ne vám, protože nemůžete spáti ani jísti, protože tímto hříchem zabíjíte duši svou, a znetvořujete tělo své? A kupec osvícen, chápaje pravil:

Věru, mistře, nyní poznávám, jaká hloupost jest, nechtíti odpustiti a chovati nenávist. A odpustil bratrovi. Střezte se tedy. *Tak Otec můj nebeský učiní vám, neodpustíte-li jeden každý bratru svému ze srdcí svých (Mat. XVIII).*

Přihlédněme k druhé základní věci, atd. A to dosvědčuje předně autorita Písma svatého. Sirach XXVII: *Hněv a prchlivost, obě jest ohavné, a muž hříšník bude je míti v sobě.* Poznam.: praví se hněv. Hněv pozůstává v srdci, t. j. zlá vůle, ale prchlivost v činu, t. j. v poškozování národa nebo bližního, nebo statků jeho. Rovněž svědectví Davidovo: *Ustaň od hněvu a zanech prchlivosti, nevzpouzej se, abys zle činil,* a dále: *kteří zle činí,* — jakoby na někoho vynášel zlořečení nejen pro jednoho, ale i pro všechny z příbuzenstva atd., tak i kteří jsou ve hříchu hněvu, uvalují na sebe zlořečení Boží, nejen pro sebe, ale také pro všechny ze svého rodu —; proto praví *vyhostění budou,* to jest zničení. — Za druhé jeví se to povahou samého Krista, který přirozeně jest nejsladší, poněvadž na něj

nepadá hněv, proto žádné dobro se mu nelíbí, vykonané ve hříchu smrtelném, ani modlitba, ani almužna, a ostatní pod. Proto Isaiáš 1: *Když rozmnožíte modlitby své, nevyšlyším, neboť ruce vaše plny jsou krve,* totiž hříchu hněvu. Proto Apoštol ukazuje nám způsob modlitby řka: *Chci, abyste se modlili na každém místě, pozdvihující čisté ruce bez hněvu a sváru* (1 Tim. II). Vykládej, chceš-li, o modlitbě. — Za třetí jeví se to na trestu toho, jenž dlužen byl deset tisíc hřiven, a Pán řekl: *Zaplat, co jsi dlužen.* Pozn. o sporu. Mat. XVIII: *Tak učint vám Otec můj nebeský, neodpustíte-li jeden každý bratru svému ze srdcí svých.* Proto mějte se na pozoru.

Přihlédněme k třetí základní věci, jaký totiž jest lék. A jest jich mnoho, podle dvojího hněvu, totiž proti hněvu v srdci, v sobě samém, a proti hněvu na jiného. První jest rozjímati o utrpení Kristově. O, hříšníku, viz Krista, jak nechoval hněvu v srdci vise na kříži, ale pravil: *Odpust jim,* atd. Proto Řehoř: *Není, čeho bychom s klidnou myslí nesnesli, přivoláme-li si*

na paměť utrpení Kristovo. Pověz příklad o člověku, který zabil syna jakéhosi boháče, a kterak žádal za odpuštění v den Velikého Pátku, a kupec ke cti umučení Kristova odpustil mu. Poznam., kterak kříž Páně povstal, a líbal a objal jej, na znamení, že Bůh odpouští jemu, jakož i on odpustil jinému. — Jiným lékem jest pomýšleti na své vlastní provinění, neboť nikdo nežije bez viny. — Poznam. lék proti hněvu na jiného. První jest, sladké slovo promluvíti na uraženého. Proto praví Apoštol k Řím. XII: *Ne sebe hájíte, nejmilejší, ale dejte místo hněvu.* Proto atd.

ŘEČ ŠESTÁ

O HŘÍCHU LENOSTI

ANEUVOĎ NÁS V POKUŠENÍ. MAT. VI.

ot šestá prosba Modlitby Páně. V ní žádáme ochrany proti neřestem, abychom totiž pokušením neupadli do hříchu. Nežádáme, abychom nebyli pokoušeni, poněvadž nelze se pokušení uvarovati, kdyžtě celý život lidský až do smrti včetně jest pokušení. Job VII: *Bojování jest život člověka na zemi. Rovněž Jakub I: Nikdo, když býváš pokoušen, neříkej, že od Boha jsi pokoušen; neboť Bůh nemůže ke zlému pokoušen býti. Ale zkouší nás k našemu užitku, abychom rostli v zásluhách a odměnách nebeských. Tímto způsobem zkoušel Bůh Abrahama a mnoho jiných svatých. Nebo pokouší nás ďábel je-*

dovatou zlobou. A tento pokouší nás k zlému jednání, abychom pozbyli ráje. Nebo pokouší nás vlastní přirozená náklonnost žádostivosti, neboť náklonnost naše pohotová jest ke zlu. Gen. VIII: *Neboť smysly a myšlení srdce lidského nakloněna jsou k zlému od mladosti jeho.* Hle, jak v těchto trojích pokušeních pozůstává celý náš život. Proto nežádáme, abychom nebyli pokoušeni, ale žádáme o pomoc Boží v pokušeních, abychom nepadli, ale abychom uvarovali se hříchů. I jest tato prosba proti hříchu lenosti, neboť leniví a zahálčiví padají v pokušení. Jestli zahálčivý jako pole nevzdělávané, na němž vyrůstá hloží zlých pokušení, a obyčejně takoví v pokušení padají; proto tato prosba žádá o pomoc Boží, řkouc: Pane Bože, dej nám pomoci, abychom byli pilní v službě Tvé a v činech svatých, abychom jimi jsouce zaměstnáni, nepadali v pokušení. To znamenají slova: A neuvod nás v pokušení. Poněvadž tedy tato prosba jest proti hříchu lenosti, tak bude i řeč; a všimneme si trojí věci, jako až dosavad.

*Předně, jak poznáme, je-li v nás jistě.
Za druhé, jak protiví se Bohu převelice.
Za třetí, jak můžeme se snadno vyléčiti.*

Předně pravím, atd. To poznáme, přihládneme-li, co jest právě lenost, a které jsou její projevy. K tomu věděti jest, že podle svatého Tomáše (II, 2, qu. 5. art. 1), citujícího Damascenského, lenost jest jakýsi tíživý smutek, jenž tak stiskuje ducha člověka, že se mu nic nelíbí činiti, totiž z dober duchovních, ba jášku ani z dober časných. Odtud zdá se, že lenost nezáleží v ničem jiném než v jakési omrzelosti ke konání. A tento smutek vždycky jest špatný, neboť když dobra duchovní vždycky jsou dobrá, smutek, jenž jest z týchž dober duchovních, jest vždy špatný sám sebou, a jest špatný podle účinku. I táže se sv. Tomáš (tamtéž, čl. 3), zdali lenost jest hříchem smrtelným, a praví, že jest, podle své povahy. To vykládá se takto: Hříchem smrtelným se nazývá, poněvadž zbavuje života, jenž záleží v lásce, skrze niž Bůh v nás bydlí. Proto tento hřích svou povahou jest smrtelný, poněvadž svou povahou odporuje lásce atd., a takováto jest lenost. Neboť vlastním účinkem lásky jest radost z Boha, lenost pak jest smutek z dobra duchovního, pokud jest to dobro božské. Odtud lenost podle Zlatoušého jest hříchem smrtelným.

Řekne-li se, zda lenost může býti hříchem všedním, pravím, že může, vždyť všechny hříchy smrtelné podle povahy mohou býti všedními tímto způsobem. Nebot dovršení hříchu smrtelného záleží v souhlase rozumu. Počin hříchu děje se v samotné smyslovosti, a nedojde-li až k souhlasu rozumu pro nedokonání činu, jest lehkým hříchem, jako při chlípčnosti u cizoložství: člověk sice žádá si zcizoložiti, ale taková žádostivost jest v pouhé smyslovosti, a nedochází až k souhlasu rozumu, proto jest hříchem lehkým; dojde-li však až k souhlasu rozumu, stává se smrtelným. Tak i lenost, jež jest smutek z dober duchovních: když hnutí takové lenosti čili trudnomyslnosti děje se v pouhých smyslech, pro přirozený vzdor těla duchu, tehdy jest lehkým hříchem, když však dotkne se až rozumu, jenž souhlasí, tak že oškliví si dobro, ano tělo převládne nad duchem, tehdy jest to hřích smrtelný, a takový zde máme na mysli. A Řehoř označuje (*Moral.* 37) šestero dcer.

První jest vlažnost.

Druhá změkčilost.

Třetí jest malomyslnost.

Čtvrtá jest tĕkavost mysli po věcech nedovolených.

Pátá jest tupost k přikázáním.

Šestá jest zoufalství.

První tedy jest vlažnost. Poznam., že jest trojí voda: studená, horká a vlažná. Voda pak vlažná, která není ani studená ani horká, jest bez práce, a působí vrhnutí. Voda horká jest dobrý život, horký nábožností, a s láskou milující Boha i bližního. Voda studená jest špatný život, studený nenábožností; ale vodou vlažnou sluje špatný život vlažný, to jest bez lásky, neboť nechce vyjít z hříchu, aniž běže nějakého zalíbení v dílech Božích, jako třebaš při kázání, vlažného hned chápe se rozmrzelost. Také když jest na mši nebo na hodinách, nebo když se modlí: modlitba jeho totiž jest rozvláčná, ihned usíná. Pověz, jak se modlí Otčenáš a Zdravas Maria, koktaje bez chuti a nábožnosti. Když pak kněz vynechává slabiky, verše nebo díkce, patrně, že jest to voda vlažná bez nábožnosti, bez chuti a bez lásky, a že jsou tak vlažni, jsou Bohu odporni. Proto Apokal. III: *Že jsi vlažný, počnu tě vyvrhovati z úst svých.* Toto vrhnutí bude v den soudný,

kdy řekne Bůh: *Jděte zlořečení* atd. (Mat. XXV).

Druhá dcera jest z měkčilost čili nestálost, neboť jest mnoho lidí, kteří počínají dobrý život a dobré skutky, ale hned ustávají pro nestálost, a obyčejně takové nazýváme změkčilými. Na příklad, umínili si postiti se po celý půst, a potom v druhém týdni nechávají všeho, a řekneš-li jim: Vy jste si umínili postiti se, a začali jste, a nyní přestáváte, tu řeknou: Pane, nevydržím toho, nebo do velikonoc bych na dobro zeslábl nebo bylo by po mně. Hle, nestálost čili změkčilost. Totéž o těch, kteří počínají nějaké pokání skryté, jako nositi žíní nebo choditi bez košile, ale hned všeho nechávají. Poznamenej, kterak k dílu svět-skému jsou zmužili, a k dílům Božím jsou změkčili: a chtějí-li se pomstiti na nepříteli, měsíc chodili by v krunýři a v jiném brnění, a spali by oblečení, aby jen schladili si záhu na nepříteli, ale k prospěchu duše své nebo pro čest Boží nesnesli by týden žíně nebo nějaké jiné trýzně. To pochází z lenosti. Proto Přísl. XVIII: *Kdo změkčilý a nevázaný jest v díle svém, bratr jest toho, ienz svá díla promrhává, když totiž byl*

začal. Proto buďte stateční, vytrvávající co nejstáleji v dobrých počtech, o čemž praví se Mat. X a XXIV: *Kdo setrvá až do konce, ten spasen bude.* Poznam., že Bůh žádá vytrvalosti v dobrých skutcích až do konce, t. j. do smrti, pokud člověk trvá. Proto chce, aby dobra trvala až do konce.

Třetí projev jest malomyslnost, a ta prý jest podle Filosofova (*Ethik. IV*), když někdo k velikým věcem povolaným se jeví, a přece sám se o ně nepřičiňuje, jako třebaš když někdo schopen jest k studiu a má nadání dobré a má paměť a má příbuzné a přátele, kteří jej mohou podporovati, a mohl by záhy dojíti velikých dober, a on nehledí si studia, takový sluje malomyslný, t. j. malého ducha. Tato malomyslnost tkví hned v předsevzetí. Bůh ustanovil člověka, aby měl a vládl velikými a nesčíslnými dary, t. j. královstvím nebeským. A Bůh dal mu, čím by si získal oněch statků nebeských. Dalt předně člověku duši se schopnostmi a silami, a jestliže ji člověk dobře řídí a spravuje, získává si touto správou nekonečných statků v ráji. Řídí-li člověk dobře svůj rozum, tím že podmaňuje jej k věření toho, co jest nadpřirozené; rovněž

vůli, že touží po věcech nebeských, paměť, že pamatuje na věci nebeské a na dobrodiní Boží, zasluhuje si tím veliké slávy. Za druhé dal člověku mnoho s tělem, a řídí-li je člověk dobře, dobude si tím nekonečných pokladů v nebi. Poznam., kterak tělo jest k práci na skutcích milosrdenství, oči kterak mají plakati nad hříchy, mají zíratí na věci nebeské, uši poslouchati mše a slovo Boží, ústa mluvití o Bohu a chváliti jej. Takto-li člověk spravuje své tělo a údy a s nimi pracuje duchovně, bude z této práce míti nekonečné bohatství. Za třetí dal Bůh svět, na němž můžeme dobývati zásluh. Poznam., že na onom světě nemůže člověk získati si zásluh. Za čtvrté dal nám čas k pokání, neboť na onom světě neděje se pokání záslužné. Poznam., že kdyby zatracenci mohli míti času, co svět trvá, stále by činili pokání, aby byli spaseni. Tak Bůh dal nám čas, v němž bychom mohli se zpovídati, a jiné dobré skutky činiti, a dal nám času deset neb dvacet let, i více; to dal nám, abychom činili pokání a dobré skutky a za ně dobyli si ráje, ale jsme malomyslní. To jistě pochází z lenosti. Rovněž když dal nám

tělo a duši a statky časné, za něž můžeme míti poklad a cíl nebeské slávy, jistě nechceme-li si jich zasloužiti, jsme malomyslní. Poznamenej podobenství o rolníku, který nemá pole, ani vinice, ani ostatního potřebného, z čehož by opatřil výživu ženě i dítkám, ale jde toulat se světem; a vida jej člověk bohatý a maje útrpnost s ním dal by mu statek atd., a kdyby snad tento nesnažil se pracovati, ale zahálel by, povaluje se po hospodách, hernách a hamejzích, špatně vynakládaje jmění, které Pán mu dal, co byste řekli o takovém člověku? Zdaž by právem nebylo jej obviniti z nedbalosti a malomyslnosti? Vždyt mohl by zbohatnouti a nestará se, ba promrhává, co má. Tato výtka padá na nás na všechny. Neboť Bůh dal nám pole těla našeho ze země. Gen. II: *Utvoril Bůh člověka* atd. Rovněž dal nám vinici, totiž Církev, v níž můžeme sbíratí víno svatého Písma čili učení, nebo víno Krve Kristovy. Rovněž dal nám louky, t. j. statky časné, avšak nestaráme-li se a neobděláváme-li jich, ale jsme-li tuláci a zahaleči, špatně jich užíváme, a necvičíme se v dobrém životě, právem zasluhujeme pokárání, a zvání jsme

malomyslnými. Písmo sv. praví (Přísl. XII): *Kdo následuje zahálky, největší blázen jest.* Blázen jest ztrácí zasluhu, větší blázen, ztrácí poklad slávy nebeské, ale jest největší blázen, kdo vidí tresty pekelné a nestará se, aby dobře činil. Proto takovému stává se jako tomu, jenž šel na pole pracovat, a nic nezískal. V noci bylo řečeno jemu i manželce jeho: Ó, ubožáku, nic jsi nevydělal, jdi do útulny zbídačelých. Bůh řekne takovým v hodině smrti: Ó bídniče, co jsi dělal na světě? Jdi do útulny bídníků v pekle.

Čtvrtá dcera jest těkavost myslí po věcech nedovolených. Jsou mnozí, kteří vidí, že jsou v špatném životě, a ve zlých hříších, a hledají rozkoší, těkajíce v oněch hříších nedovolených. A řekne-li se jim: Proč nečiníte pokání? Proč se neobracíte?, odpovídají: Budu činiti, a tak odkládají den ze dne. Ó, jakému nebezpečí se vydávají, kdož čekají; myslí totiž, že budou žít po dlouhé časy, a snad nedožijí se roku. Proto praví Písmo takovým (Sirach V): *Neprodlévej obrátiti se k Pánu, a neodkládej ze dne na den, neboť náhle přijde hněv jeho a v čas pomsty rozptýlí tě.*

Pátá dcera jest tupost k přikázáním Božím. Mnozí jsou pilní k plnění přikázání lidí pozemských, ale k plnění přikázání Božích nejsou pilní, ba nestarají se o ně. Poznamenej o pilnosti žen k jejich výstrojům, kterak pilně dbají si šatů a šperků, a jak pilně se strojí, aby se líbily lidem. Ó, kdyby tak pilně dbaly na roucho duše, jako těla, nebo na tělo vlastní, aby nepadaly do hříchu, a kéž byly by tak pilny, aby se líbily Bohu, jako pílí toho, aby líbily se lidem. Poznamenej zde o práci kněží, kteří jsou velmi pilní ke krmení těla vlastního, koní, psů a ptáků, a velmi nedbalí v službě Boží. Proti nim praví Písmo (Jerem. XLVIII): *Zlořečený, kdo koná dílo Páně nedbale, jiné znění má lstivě. Rozviň toto, libo-li ti, šíře proti nepočestnostem kněží, atd.*

Šestá dcera jest zoufalství, k němuž zlý duch táhne člověka, jak jen může. Neboť zlý duch jest té povahy, že když byl člověka zaměstnával hříchy po dlouhý čas, aniž by on tomu chtěl, a posléze vidí, že člověk chce se obrátiti k Pánu, ponouká jej k zoufalství, uváděje mu na mysl hříchy, jež napáchal proti Bohu, jichž jest

nesčíslně, aby tak člověk přemýšleje zoufal na milosrdenství Boží, nedůvěřuje v ně. Poznam.: tak viděti dábla v hodině smrti, když člověk jest v agonii; tu přivádí mu na paměť hříchy jeho, za něž nečinil pokání, aby přiměl jej k zoufání na milosrdenství Boží. Proto Žalm. praví: *Proudy nepravosti zkormoutily mne. Proudy nepravosti jsou hříchy, jež ďábel kvapem přivádí na paměť. Proto v čas se z nich zpovídejte a činite pokání. A když člověk jest v hodině smrti, vy, kteří jste kající, povzbuzujte jej, aby důvěřoval v utrpení Kristovo a jeho milosrdenství, že těm, kteří si je připomínají, dává milost za všechny hříchy. Ať důvěřuje v milosrdenství Boží, byť byl sebe větší hříšník, neboť chce-li se vyznati a káti a přijmouti léky Církve proti hříchům, skrze svátosti církevní, dostává se mu milosti. Ale nyní v čas obraťme se k Pánu, a dokud čas jest, konejme dobro (Gal. VI), a zabírejme čas svůj dobrými skutky podle slov Jeronýmových k mnichu Rustikovi: Vždycky něco dobrého činiž, aby ďábel zaměstnaným tě zastal. — A to o první základní věci.*

Přejdeme k druhé základní věci, jak totiž tento hřích Bohu se protiví. A to možno vysvětliti skrze ztrestání, jímž Kristus hrozí takovým zahálčivým, jako jest v podobenství u Luk. XIII: Kdosi měl strom fíkový zasazený ve vinici své, i přišel hledaje ovoce na něm a nenalezl. Řekl tedy k pěstiteli vinice: Hle, tři léta jsou, co přicházím hledaje ovoce na fíku tomto a nenalézám, vytniž jej tedy; proč také zaměstnává zem? Poznam., že vinice jest Křestanstvo. Pánem vinice jest Kristus, fík jest každý Křestan, a léta jsou tři věky, totiž dětství, jinošství a mužství. V každém roce, t. j. v každém věku Bůh chce ovoce z každého fíku, t. j. z Křestanů. V prvním roce, totiž v dětství, chce ovoce útlé, aby totiž dívky učily se Otčenáš, Zdrávas Maria, Věřím v Boha, atd., a učily se žehnati a k Bohu se modliti a bližního milovati. I přichází Bůh v prvním věku a nenalézá ovoce, ale listí marnosti, a nikdo jich nekárá, a mnozí z nich berou špatný konec pro špatné vedení a hynou v prvním věku. Vida Bůh, že nemá ovoce v prvním věku, čeká na druhý, potom na třetí, a tu Bůh chce ovoce jejich větší. V jinošství totiž posty Církví nařízené, zbožné

modlitby a zachovávání přikázání Božích. Ale nenalézá než marnosti, pýchu, lakomství, chlípnost atd., hry, podvody, rouhání. A Bůh vida to čeká na třetí rok, t. j. třetí věk, a tu hledá zralého ovoce dobrého života a svatosti, ale nenachází leč lichvu a hříchy nekonečné, a tak Bůh praví pěstiteli, t. j. Andělům: Hle, tři léta jsou, co přicházím hledaje ovoce na fíku tomto, totiž na tomto člověku, a nenalézám; vytniž jej tedy, totiž mečem smrti; proč také zaměstnává zemi? Ale odpovídá Anděl: Ponechej jej i tento rok, t. j. až do čtvrtého věku, totiž kmetství, zdali ponese ovoce, pak-li ne, podetneš jej. A když člověk obrací se k Pánu v stáří, i to velmi se líbí Bohu: neboť „od špatného platitele aspoň zrnko nebo pleva“. Ale když se neobrací a nečiní pokání, tu káže jej podtíti smrtí a vrhnouti do ohně. Dobře tedy praví Bůh o lidech neplodných, kteří nazývají se stromy: Vytni jej tedy atd. Také Kristus zlořečil fíku neplodnému, jda do Jerusaléma, a ihned fík uschl (Mat. XXI). Tak i s osobami neplodnými, neboť již sekerá ke kořenu stromu jest přiložena. Tak Mat. VII: *Všeliký strom, který nenese ovoce dobrého, bude vyřazen a na oheň uvržen. Proto*

k závěru: praví se v Knize Přísł. XXVIII: *Kdo následuje zahálky, naplněn bude nouzí, totiž na onom světě. Proto atd.*

Přihlédněme k třetí základní věci, jaký totiž jest lék proti lenosti, a jest jich mnoho. První jest uvážiti množství dobrých skutků, ale přece dlužno nečiniti stále jeden, aby nepřivodil nechuť, jako nikoli stále se modliti, ale v jistou dobu, aniž stále se postiti, ale v jistou dobu, a tak i s jinými skutky. Poznam. příklad o svatém Antonínovi: byl na poušti ve své celle, a nevěděl, jaký způsob života by zachovávatí měl; i přišel Anděl a ukázal mu způsob života. Pověz, co činil Anděl, když byl v celle, že v hodinu matutina věnoval se modlitbě, po dlouhé přestávce, a potom vstav od modlitby jal se pracovatí rukama, potom v hodinu primy opět vrátil se na modlitby, a potom šel do práce, a tak i v jiné hodiny až do oběda a až do nešpor. A když se tomu naučil sv. Antonín, řekl Andělovi: Co to vše znamená? Jemuž Anděl: Ukázal jsem ti, vece, způsob života, neboť není dobře stále se modliti ani stále pracovatí, ale chvíli se

modliti a chvíli pracovati; a tak Anděl odešel, a bl. Antonín byl potěšen, a děkuje Bohu pokračoval ve službě Boží. — Druhý lék jest úvaha odměny věčné; jak člověk dobrými činy časnými získává odměny věčné a nebeské. — Třetí lék jest připojiti se k dobré společnosti, neboť se svatým svatý budeš, atd. — Čtvrtý lék jest nejistota života přítomného, neboť nikdo neví, jak dlouho bude mu žíti. Proto třeba člověku v čas pracovati. Kazatel IX: *Cokoliv může učiniti ruka tvá, úsilovně dělej: neboť ani díla, ani rozumnosti, ani umění, ani moudrosti nebude na onom světě, kamž pospícháš. Proto konejte dobro, pokud den jest, neboť přichází noc, kdy nikdo nemůže dělati* (Jan. IX). A to dostačíž.

ŘEČ SEDMA

O HŘÍCHU ZÁVISTI

ALE ZBAV NÁS OD ZLÉHO. MAT. VI.

ot sedmá prosba Modlitby Páně, v níž prosíme za ochranu časnou, aby totiž zbavil nás Bůh všech zel a trápení tohoto světa. A tato prosba jest proti hříchu závisti. Poněvadž pak závist jmenuje se zlem po výtce, jelikož nijaké nemá barvy dobra, kdežto jiné hříchy nějakého zbarvení a zdání dobra přece mají, závist však nikoliv, proto praví prosba: Ale zbav nás od zlého, t. j. od závisti. Poněvadž tedy tato prosba jest proti hříchu závisti, proto řeč bude o hříchu tomto, a přihlédneme k trojímu:

Předně, je-li v nás jistě.

Za druhé, jak protiví se Bohu převelice.

Za třetí, jak můžeme se snadno vyléčiti.

Předně pravím, jak poznáme, je-li v nás vskutku, a to poznáme, přihlédneme-li, co jest ona závist, a jaké jsou její projevy. K tomu věděti jest, že závist, jak praví Augustin, nic jiného není než smutek čili bolest z cizího štěstí, tímto pak štěstím míní prospěch jiného. Také tento smutek jeví se čtvero způsoby: Předně když někdo mrzí se z dobra něčího, boje se, aby jemu nebo jiným neuškodilo. Tento pak smutek není závistí ve vlastním smyslu. Praví Přisl. XXIX: *Když bezbožní chopí se panování, lkáti bude lid.* — Za druhé, když někdo rmoutí se z dobra jiného ne proto, že má on dobro to, ale vida, že jemu nedostává se takového dobra, které onen má, a to nazývá se vlastně horlivostí, a jest chvalitebná v dobrech duchovních. I Kor. XIV: *Horlete po duchovních věcech.* Děje-li se to však po dobrech časných, může to býti s hříchem i bez hříchu. — Za třetí, když někdo rmoutí se z dobra jiného, protože ten, jemuž se dostává dobra toho, jest ho nehoden, a tento smutek nemůže vzejíti z dober čestných, jimiž někdo spravedlivým se stává, ale jak praví Filosof (*Rhetoricae* II), týká se bohatství a věcí časných, jichž může se dostati hodným i nehodným, a časné

statky, podle učení pravé víry, které ne-
hodným vzcházejí ze spravedlivého pořá-
dání, dávány jsou jim také k jejich nápravě.
Proto takovýto smutek zapovídá se v Písmě.
Žalm XXXVI: *Neřevniž na zlostníky. A jinde:
Málem byly by sklouzly kroky mé, protože
rozhorlil jsem se nad nepravými, pokoj hříš-
níků vida (Žalm LXXII).* — Za čtvrté, když
někdo rmoutí se z dobra jiného, že jiný
převyšuje jej dobrý. A to jest vlastní zá-
vist, neboť lituje toho, z čeho jest se ra-
dovati, t. j. dobra bližního, a o takovém
smutku mluvíme zde. Tak totiž závist li-
tuje dobroty Boží, která není k jiným la-
komá, a kterou by rád měl jen k sobě ště-
drou. Tento hřích závisti jest tudíž nejhorší,
poněvadž jest proti Duchu Svatému, neboť
jest závistí bratrské milosti a přímo odpo-
ruje lásce, která jest největší z ctností, a
tato závist má patero dcer v sobě:

První jest utrhaní.

Druhá pomluva.

Třetí smutek z dober bližního.

Čtvrtá radost z neštěstí.

Pátá zlá vůle.

První tedy jest utrhaní, jež jest očer-
ňování cizí pověsti tajnými řečmi, jako

když někdo někomu utrhá, rozhlašuje nějaký jeho hřích u jiných, bez vědomí však toho, komu utrhá. Na př. když v přítomnosti mnoha lidí o některém člověku říká se: Co soudíte o něm? Učinil to a to; atd. Tak činí ženy na tržištích, když přijde některá žena, v její přítomnosti jí hladí, a potom po straně říkají mezi sebou: Ó, to kurvisko, byla zastižena s tím a s tím mužským. Hle, utrhání. Toto pak utrhání děje se dvojím způsobem: přímo neb nepřímo. Přímo mnohonásobně: předně křivým vkládáním hřichu na jiného, za druhé zvětšováním hřichu, za třetí odkrýváním tajného hřichu lidí, za čtvrté, když to, co jest dobré, nazývá se zlým v podlém úmyslu, jako když boháč dá chudému děvčeti suknicí z lásky k Bohu, řekne utrhač, že učinil to ve špatném úmyslu, aby totiž s ní zhřešil. Nepřímo pak někdo očerňuje pověst jiného, když dobro, které na něm jest, upírá nebo zlomyslně zavrhuje. Hle, tot utrhání. Proto právem takoví, kteří tak utrhají, přirovnávají se k hadu. Kaz. X: *Had uštkne-li potichu, nic méně nemá než ten, kdo tajně utrhá.* Poznam., proč utrhač přirovnává se k hadu. Protože had má tři vlastnosti.

Předně jest živočich, jenž zrádně v tichosti uštkne; tak utrhač jest zrádce, poněvadž štípe po straně ty, které do očí tváří se milovati. A jako had slovy i hlukem lidí se zastraší a hned utichne, tak utrhač bojí se toho, komu utrhá, když vidí jej přicházeti, a říká: Přestaňte, neboť už jest tady. Za druhé had klikatě leze; tak i utrhač, ježto začíná chválou toho, komu chce utrhati, řka: Jistě jest dobrý, kdyby nebyl atd., a končí potupou jeho. Na př. Někteří při práci na vinici praví: Co říkáte o tom řeholníku? Utrhač řekne: Opravdu jest to dobrý člověk a dobrý kazatel a milý, ale kdybyste věděli, co já vím, neboť takový a takový jest. Hle, klikatá ošemetnost. Proto aby mu dána byla víra, praví: Nepravím to se zlou a mstivou myslí, vždyť jej miluji, a učinil bych proň více než by sám myslil, ale jistě viděl jsem to. A to zvláště v hospodě se stává. A nachází se mnoho žen, které tak utrhají, když jsou na tržištích aneb v krámě, a které pomlouvají nepřítomné, a přece u přítomnosti neodvážily by se toho říci, ba činí jim veliké pocty, zvouce je na besedu, když jdou kolem jejich domu, ale v nepřítomnosti jim utrhají. Hle, ošemetnost hada:

s počátku chváliti člověka, a na konec tupiti. Za třetí had požírá zemi; tak utrhač, co jest pozemské a slizké, v hubě své přemílá. Proto praví tekst: *Had uštkne-li* atd. Pověz, že takoví utrhači povinni jsou k náhradě pověsti jiného, jinak nikdy nevejdou do ráje. Přísl. XXII: *Lepší jest jméno dobré než bohatství veliké; nad stříbro a zlato přízeň dobrá.*

Druhá dcera jest pomluva. Ti totiž, kdo chtějí nepřátelství vznítiti, pomluvou způsobí roztržku mezi přátely. Jsou někteří zlořečení závistníci, kteří vidouce, že se někteří navzájem milují, tajnými slovy položí zlo a roztržku mezi ně, řkouce: Ó, ten, jehož tak miluješ, řekl toto o tobě, atd. Poznamenej proti těm, kteří působí svár mezi mužem a ženou v manželství, když vidí, že muž miluje ženu a žena muže, a jsou někteří Bohem zlořečení, kteří popudí je proti sobě, řkouce ženě: Tak a tak učinil manžel váš s jinými ženami. A manželovi: Tak a tak učinila žena vaše, neboť včera mluvila s tím. A to jest největší hřích. Poznam. příklad, jenž se čte v knize „O darech Ducha Svatého“: že byl jeden kupec, mající dobrou a zbožnou ženu, a milovali

se navzájem tak velice, že ďábel byl v domě toho kupce po čtyřicet let a nemohl učiniti sváru mezi nimi. Tu jednou v noci jedna stařena čarovala v domě toho kupce, i řekl jí ďábel, že není s to způsobiti sváru, atd., a že již hodlá odejítí, protože ničeho nezmůže. Ó mizero, pravila stařena, říká se, že vy ďábli znáte všechna zla světa, a všechny nástrahy, ale nyní poznávám, že málo dovedete. Co mi dáš, když zítra za hodinu způsobím roztržku? A ďábel řekl jí: Plný hrnec zlata. A z rána stařena šla k onomu kupci a koupila z těch peněz několik loket sukna, pravíc, že by ráda dala jedné mladé a chudé dívce, i řekla, až přijde ta dívka, ať jí ho naměří a dá. S radostí, pravil kupec. Stařena zaplatila a šla k dívce, již bylo 16 let, řkouc, aby šla si k tomu kupci pro sukno, že jí ho dává. A dávala pozor, až půjde žena onoho kupce do kostela, i šla za ní a začala plakati a naříkati. Tu paní, pohlédnouc na ni, praví: Proč pláčete, milá ženo? Odpověděla: Ó, paní, kdybyste věděla, jistě byste plakala, neboť manžel váš nechová k vám takovou věrnost, jak myslíte. A viděla jste, pravila paní, na mém muži někdy záletnictví? Proč to pra-

víte? Odpověděla ona: Viděla jsem právě dívku v domě vašem, a on dával jí sukno na ošacení. To slyšíc paní, všecka zuřivá přišla domů, a vidouc dívku se suknem, vzkřikla na manžela: Ó, lotře, důvěřovala jsem ti, že jsi mi věrný, atd. I přišli příbuzní a přátelé, a do měsíce nemohli učiniti pokoje, až pravda vyšla na jevo. Hle, jak stařena zmohla více než dábel. Tot pomluva. Jiní činí roztržky ve společnosti, dorozumívajíce se pokoutně s tím neb oním; když vidí společnost dobře řízenou některými, tu závidějíce jim, popudí lid proti nim, a tak působí svár, a tot největší hřích. Poznam., že takovým stává se, jako se stalo za časů Mojžíšových třem pomluvačům, Kore, Dathanu a Abironovi (Num. XVI). Oni vidouce, že národ dobře jest spravován Mojžíšem a Aronem, záviděli jim, i namluvili lidu, že oni lépe by dovedli řídit národ. To slyše Mojžíš praví: Proč pobuňujete národ? Myslíte, že kdyby mi Hospodin nebyl přikázal, byl bych se chopil vlády? Oni řekli: Jistotně my vládnouti budeme jako vy. Poznam., jak nazejtří učinili obět, a Mojžíš modlil se řka: Pane Bože, přijmi obět jejich. Pověz, kterak otevřela se

země a pohltila Dathana atd. Proto Přisl. VI: *Hospodin v ohavnosti má toho, kdo seje mezi bratřími různice. Pověz, že pomluva a utrhaní shodují se v látce způsobem mluvení, neboť obě dějí se pokoutně, ale liší se cílem: utrhač zamýšlí totiž očerniti pověst bližního, pomluvač však zamýšlí způsobiti roztržku. Proto praví Písmo (Levit. XIX): *Nebudeš pomluvačem v lidu.**

Třetí dcera jest smutek z dobra bližního. Když závistník vidí prospívati bližního v dobrech, ať jsou jakákoliv, vždycky se zarmoutí, pročť závistník rád by trpěl, jen aby tomu, jemuž závidí, vedlo se zle. Pověz příklad o lakomém a závistivém, mezi nimiž král chtěl roznítiti boj, i řekl, že dá jim mnoho statků, ale tak, že kdo druhý požádá, dostane dvojnásobně. I měli tito dva velikou hádku spolu, kdo má první žádati: lakomec říkal závistníku, ať on první žádá, aby sám měl dvojnásob; závistník říkal: Nebudu, protože ty bys měl dvojnásobně. Konečně král přikázal, aby závistník první žádal, a závistník všecek smuten v sobě pravil: Požádáš-li peněz, tomuto budou zdvojnásobeny, rovněž požádáš-li statků nebo důstojenství. Nuže lépe

jest žádati, aby ti vyloupnuto bylo oko, aby druhý ztratil obě; což i učinil. Takovíto závistníci podobni jsou Kainovi, který závistí popuzen zabil bratra svého Abeļa (Gen. IV).

Čtvrtá dcera jest radost a plesání z neštěstí bližního. Když totiž závistník slyší, že se něco zlého přihodilo bližnímu buď na statcích nebo na osobě, raduje se a jest rozohněn, a to jest veliký hřích. Tyto dva řečené způsoby jsou proti lásce, neboť láska jest, radovati se s radujícími a plakati s plačícími (Řím. XII). Poznam. radovati se s radujícími: osoba totiž, jež jest v lásce, raduje a veselí se ze zdaru bližních svých. Plakati s plačícími, to jest rmoutiti se z neštěstí jiných soucitem.

Pátá dcera jest nenávist čili zlá vůle, pro niž člověk závidí a žádá si pomsty na nepříteli. Takováto zlá vůle pochází z hněvu. Ale o zlé vůli mluvíme také, když člověk má nenávist k bližnímu, touže a dychtě po pomstě na statcích časných, aby se mu nedařilo. Viz sv. Tomáše (II, 2, qu. 158 de odio, art. 7), kterak nenávist vzniká z hněvu, někdy ze závisti. A tolik o první základní věci.

Přihlédněme k druhé základní věci, jak závist Bohu se protiví. A to viděti zvláště na smrti lidské. Neboť praví *Magister sententiarum* v druhém oddíle, že Bůh stvořil člověka nejprve nesmrtelným, ze zvláštní výsady, a kdyby nebyl zhřešil, nebyl by zemřel, ale zemřel pro hřích závisti, jež proti němu povstala. Nejprve jedli z ovoce zapovězeného, a tak uvalili na sebe smrt. Budiž řečeno nejprve, jak byla v tom závist, neboť Lucifer vida se vyhnaným z ráje a vida, že člověku lze míti ráj, záviděl mu, a proto pokoušel jej. Moudr. II: *Závistí ďáblovou smrt vešla v okršlek zemský*. Také budiž uváženo, že pro hřích závisti Andělé stali se ďábly, neboť když byli ještě bez poskvrny a bez hříchu, bylo jim zjeveno, že zrodí se člověk, jenž povýšen bude k rovnosti Boží, a Lucifer vida to, považoval sebe hodnějším nad něho řka: *Na nebe vystoupím* atd. (Isai. XIV). Rovněž jeví se, že tento hřích ješt odporný, smrtí Kristovou, jelikož, co se Židů týče, usmrcen byl ze závisti, neboť neučinil hříchu, za což bylo mu zemříti. Pilát tudíž dobře věděl, že ze závisti vydali mu ho (Mat. XXVII). O tom prorokoval Job V: *Maličkého usmrcuje závist*.

Poznam. maličkého, t. j. Krista, neboť již maličkého Herodes chtěl usmrtiti, proto atd.

Přihlédněme k třetí základní věci, jaké jsou prostředky. Jest jich mnoho. První jest pomysli, že všichni jsme bratří, a jako bratří máme se z dobra bratrova radovati i míti s ním útrpnost ve zlém. Pověz, že všichni jsme bratří, a jsme spjati spolu více než Andělé, a přece tito vždycky jsou v pokoji a nezávidí sobě. Rovněž jsme všichni bratry duchovně. Mat. XXIII: *Vy všichni bratři jste.* — Druhý lék jest pomýšleti, kterak závistivý stále jest v úzkosti. — Třetí jest pomysli na bratrství v ráji, a nemáš-li ho zde, ani tam. — Proto závěrem I. Petr. II: *Odložte všelikou zlobu a všelikou lest a přetvářky a závisti a utrhaní, jako nyní zrozená nemluvňátka rozumného beze lsti mléka žádejte.* A tak konec atd.

DODATEK

O PŘIROVNÁNÍCH A
ŠKODÁCH SEDMERA
HLAVNÍCH HŘÍCHŮV

PÝCHA PŘIROVNÁVÁ SE k mnoha věcem. Předně k větru, neboť jako vítr

zdvihá prach od země, tak pýcha pokoru ze srdce, *neboť prach jsi a v prach se obrátíš* (Gen. III). Za druhé přirovnává se k dýmu, neboť jako dým čím více vystupuje tím více mizí, tak pyšný čím více vyvýšen, tím více se ztrácí. Žalm: *Hned jak vyvýšení budou a poctěni, hynouce jako dým zhynou.* Za třetí přirovnává se k pavouku, neboť jako pavouk se vystřebává rozpínaje síť, aby mouchy lapil, tak pyšný ztrácí duši svou, aby nachytl slávy lidské. Isaiáš LIX: *Síť pavoučích natkali.* Za čtvrté přirovnává se k mářám, neboť jako máry jen tehdy se zdobí, když mrtvý se na ně klade, tak muž i žena obzvláště když zdobí máry těla, dávají na jevo, že duše jejich uvnitř jest mrtva pýchou. Za páté přirovnává se k slepici, neboť jako slepice sotva snese vejce, křičí, tak pyšný hned jak učiní něco dobrého, chce, aby jej lidé viděli. Mat. XXIII: *Všecky skutky své konají, aby od lidí viděni byli.* Za šesté přirovnává se k vlku: říká se, že vlk měsíc živí se větrem, tak člověk měsíc v míře života svého živí se větrem

pýchy. Ozeáš XII: *Efrain pase vítr, a proto jest stále hladov po chválách.*

POZNAM. ŠKODU. Činí člověka na dobro nešťastným. Pyšný totiž tak jest nešťasten, že z dobrého semene špatnou žeň klidí, neboť co jest dobrého, ve zlé se mu obrací: zdraví činí jej nemocným, život ho usmrcuje, lék zraňuje, vítězství přemáhá a mrtvý zabíjí. To všechno totiž stává se pyšnému, poněvadž se chlubí a pyšní dobrem, a tak z dobrého stává se špatným a z ctnostného neřestným; proto *zdrčení a neštěstí na cestách jejich.* To o pýše.

LAKOMSTVÍ PŘIROVNÁ- VÁ SE předně k hnoji, jenž na-

hromaděn hnije a zapáchá, rozptýlen však zúrodňuje pole; tak bohatství lakomcovo pokud jest pohromadě, kazí duši, ale rozptýleno živí chudé a hříchy vykupuje, podle Luk. XVI: *Čiňte sobě přátele z mammony nepravosti.* O tomto hnoji mluví Ezechiel VII: *Zlato jejich na hnůj bude.* Za druhé přirovnává se k vepři, jenž nemá ceny za živa, ale až se zabíjí, tu nabývá ceny. Tak lakomec za nic nestojí v životě, protože za živa nechce dávat ani náhrady ani almužny, ale umíraje začíná býti štědrý, neboť bohatství opouští jej, a on zůstává bohatství; jako pes jde za dvěma lidmi cestou, ale když se rozlučují, tu jde za pánem vlastním, tak bohatství jde za světem a opouští boháče. Neboť praví Apoštol (I Tim. VI): *Ničeho jsme nepřinesli na tento svět, není pochyby, že také ničeho neodneseme.*

PŮZNAM. ŠKODU. Lakomství činí člověka otrokem, neboť bohatství není lakomců, nýbrž lakomci jsou otroky bohatství. Proto Žalm praví *mužové bohatství,* a nepraví *bohatství mužů.* Za druhé činí člověka

bláznem, neboť blázen nevyhýbá se nebezpečí, třebaš jest mu blížek. Proto praví se o lakomci Luk. XII: *Blázne, této noci požádají duše tvé od tebe (totiž ďáblové), a co jsi připravil, či bude? Žalm: Poklady ukláda a neví, komu jich nashromáždí. Rovněž činí lidi nenasytnými. Kaz. V: Lakomý nebude naplněn penězy.*

CHLÍPNOST PŘIROVNÁ- VÁ SE předně k peklu hoří-

címu. Neboť v pekle jest zejména trojí: oheň hořící, červ hlodající a síra zapáchající. Tak ve hříchu chlípnosti jest oheň žádostivosti, červ čili hlodání svědomí a síra smrduté hanebnosti, proto kdo jest ve hříchu chlípnosti, již jest v mukách pekelných. Proto praví se Mat. V: *Užitečnější jest tobě (t. j. chlípnému), aby zhynul jeden z údů tvých, totiž ten nejsprostší a nejmenovatelný. Za druhé přirovnává se k zbabělému bojovníku ve zbrani, který příliš bojí se nepřítele svého, když vidí ho lépe ozbrojeného. Zbrani ďáblou jsou ženy, jsou šípy ďáblou, na něž věsí praporce, t. j. rozmanité ozdoby, jako na rohy, ocas a chlupy. Poznam., že ďábel sedává na ocase, neboť jedna žena jdouc do kostela nesla ďábla na dlouhém ocase, vleče své sukně, a když zdvihala ocas pro bláto, ďábel spadl, a jeden svatý člověk vida to smál se.*

POZN. ŠKODU, že zabíjí duši i tělo a stravuje všechny statky.

HNĚV PŘIROVNÁVÁ SE předně k hrnci kypícímu, neboť jako hrnec klokotaje vypouští vodu, tak hněvivý kloktaje hněvem vypouští bláznovství a slova nezřízená. Přísl. XV: *Ústa pošetilých vychrstují bláznovství.* Za druhé přirovnává se ke kanci. Neboť jako kanec ze zuřivosti běží proti loveckému oštěpu, tak rozhněvaný žene se do hříchu jako do pasti, v bezpráví, vraždu atd. O takových praví Přísl. I: *Nohy jejich k zlému běží.*

PÓZN. ZLO, jež přivádí hněv. Činí člověka ztřeštěným a jako vzteklým, neboť v ten čas, kdy člověk jest rozhněván, hyne rozum a lidskost v člověku, a tak následovně člověk mře a stává se bestii. Člověk totiž jest tvor krotký, jak praví Filosof. O hlouposti hněvivého praví Job V: *Muže ztřeštěného zabíjí hněvivost.* Za druhé zbavuje člověka sama sebe, neboť, jak se obyčejně říká, člověk příliš pobouřený jest bez sebe, dosti pak jest poškozován, kdo ztrácí sám sebe. O takovéto škodě praví Přísl. XIX: *Kdo netrpělivý jest, utrpí škodu,* jako trpělivost naopak člověka sobě uchovává. Luk. XXI: *V trpělivosti své vládnouti budete dušemi svými.*

OBŽERSTVÍ PŘIROVNÁVÁ SE k praseti. Ne- bot jako prase jest

zvíře oddané obžerství, tak obžerný ďábel krmí prasata a nacpává bagouny své, t. j. obzerce, aby později ve spod pekla je naložil a na věky požíral. Proto praví se Mat. VIII: *Vymítneš-li nás odtud, pusť nás do stáda vepřů*, t. j. do obžerných. Proto Sirach XXVII: *Pro obžerství mnozí zhynuli*. A Gen. XXV o Esauovi atd. Obžerní obžerstvím prodávají odměny věčné atd.

ZLA, která působí: první zlo, jež obžerství přivádí, jest tvrdost mysli, a sice úpadek soucitu: žádný soucit k chudým jich nejímá, jako by byli sprostými hovady; proto praví Amos VI: *Pijíce víno z baněk a nejlepší mastí se mažíce, nic netrpěli nad potřením Josefovým*.

ZÁVIST NEBO ZÁVISTNÍK PODOBEN JEST ma- lomocnému, Jidáš zrádci

a ďáblu. Předně malomocný by rád, aby nikdo nebyl zdráv, ďábel by rád, aby nikdo nebyl dobrý. Proto praví se v knize Moudrosti II: *Závistí ďáblovou smrt vešla na okrsek zemský.* Jidáš zarmoutil se z vylití masti na Krista (Mat. XXVI). Tak závistník nakazí právě jako malomocný. Ďábel mrzí se z dobra bližního, a na způsob Jidáše zrádce rmoutí se z dobré pověsti; veliké bezprávi učinil by Bůh závistivému, kdyby jej postavil do ráje: zemřel by bolestí, kdyby viděl některé tolikerym blahem se radovati, neboť všechno by chtěl pro sebe; proto nevejde atd.

POZNAM. ŠKODU. Závist uzavírá cestu k spáse, přístup do ráje; jestiť rouháním Duchu Svatému, jež neodpouští se na tomto světě ani na onom, jak praví se Mat. XII. Jestiť šestero hříchů proti Duchu Svatému, z nichž jedním jest závist, t. j. závidění milosti bližnímu, dále domýšlivost z beztrčnosti, odpírání poznané pravdě, zatvrzelost mysli, zoufalství, nekajícnost do konce. Tyto odporují Duchu Svatému.

LENOST PŘIROVNÁVÁ SE k vrbám, jež jsou stromy neplodnými, a

pouze stíní; tak lenivci žádného ovoce nedávají, ale jen skytají ďáblovi stínu a osvětlení. Proto o ďáblovi praví se Job. XL: *Obkličuje ho vrboví potoční*. Tak leniví jsou jako vrby neplodné.

POZNAM. ZLA. Lenost ochuzuje člověka, jak časně tak duchovně. Přísl. X: *Nouzi připravila si ruka ochablá*, a u Mat. XXV praví se o lenochu: *Vezměte talent od něho*, neboť vpravdě zaslouží, aby talentu milosti pozbyl, kdo nedbá, aby ho rozmnožil. A sesprostáčuje člověka. Sirach. XXII: *Kamenem zabláceným kamenován jest lenoch*. Kamenem zabláceným možno nazvati hřích nečistoty, k němuž lenost člověka přivádí.

A TOTO JEŠT KONEC ŘEČI NA MODLITBU PÁNĚ.